

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Jemen

Sikkerhetssituasjonen

15. juni 2023

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Yemen has been through nine years of war, primarily fought between the Houthi regime and the Saudi-led coalition. The war has killed many Yemenis, razed the economy and deprived even more of their livelihoods. The war is still ongoing, but its intensity decreased sharply after the parties agreed to a truce in April 2022. Although the truce was not renewed after October 2022, there has been no country-wide significant increase in violence afterwards. This is likely due to the upkeep of a *de facto* truce between the Houthis and Saudi Arabia relating to the ongoing negotiations about a more permanent solution to their conflict.

Sammendrag

Jemen har så langt vært gjennom en ni år lang krig, som i hovedsak har blitt utkjempet mellom Houthi-regimet og en Saudi-ledet koalisjon. Krigen har krevd livet til et stort antall jemenitter, samtidig som den har rasert økonomien og fratatt et enda større antall sine levebrød. Krigen pågår fremdeles, men voldsnivået har gått kraftig ned etter at partene ble enige om en midlertidig våpenhvile i april 2022. Selv om våpenhvilen løp ut i oktober 2022, har det ikke vært en markant økning i volden i landet som helhet etter det. Det kan skyldes at houthiene og Saudi-Arabia opprettholder en *de facto* våpenhvile, i forbindelse med de pågående forhandlingene om en mer permanent løsning på konflikten dem imellom.

Innhold

1 Innledning.....	6
1.1 Kildesituasjonen	6
2 Bakgrunn	7
2.1 Jemen før borgerkrigen.....	7
2.2 Borgerkrigens bakgrunn og utvikling.....	8
3 Aktører og territoriell kontroll.....	10
3.1 Houthi-kontrollerte områder	11
3.1.1 Hvem er houthiene?.....	12
3.1.2 Hvordan styrer houthiene?.....	13
3.1.3 Sikkerhetsstyrker i Houthi-kontrollerte områder	14
3.2 Regjeringstilknyttede styrker.....	14
3.3 STC-tilknyttede styrker	15
3.4 Joint Forces.....	16
3.5 Hadrami Elite Forces	17
3.6 Al-Qaida på Den arabiske halvøy (AQAP)	17
4 Voldens intensitet og spredning.....	17
4.1 Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i landet som helhet	18
4.2 Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i utvalgte byer	20
4.2.1 Sana	21
4.2.2 Aden	22
4.2.3 Taiz	24
5 Hvordan rammes sivile av volden?	26
5.1 Luftbombing og artilleribeskytning.....	27
5.2 Miner og udetonerte eksplosiver	28
5.3 Landeveisreiser	28
6 Humanitære forhold	29
6.1 Internt fordrevne	30
7 Referanser	31

1 Innledning

Jemen har så langt gjennomlevd en ni år lang borgerkrig, som har involvert flere jemenittiske og regionale aktører. Krigen har i hovedsak blitt utkjempet mellom Houthi-regimet på den ene siden, og en Saudi-ledet koalisjon på den andre. Houthiene kuppet makten i hovedstaden Sana i 2014, med støtte fra lojalister til tidligere president Saleh, og har siden konsolidert sin makt over et område som nesten overlapper med tidligere Nord-Jemen. Koalisjonen er langt mer fragmentert, og består av et lappeteppes av ulike væpnede grupper og interesser. De er forent i sin opposisjon til Houthi-regimet, men har svært ulike målsetninger for den videre politiske utviklingen i Jemen.

Krigen pågår fremdeles, men intensiteten har avtatt etter at Houthi-regimet og koalisjonen inngikk en midlertidig våpenhvile april 2022. Våpenhvileavtalen løp ut oktober samme år, men partene har siden overholdt en de facto våpenhvile. Trefninger finner sted langs deler av fronten, men ingen av partene har igangsatt større offensiver eller luftangrep, mens forhandlinger om en mer permanent overenskomst foregår. Med unntak av noen frontlinjer, som i Taiz by, lever de færreste jemenitter i dag i aktive krigssoner. Situasjonen for sivilbefolkningen er likevel preget av krigen, som blant annet har ført til intern fordrivelse av millioner, skakkjørt den jemenittiske økonomien og gjort det vanskeligere å reise mellom Nord- og Sør-Jemen.

Dette temanotatet presenterer en overordnet analyse av den generelle sikkerhetssituasjonen i landet, med særlig henblikk på utviklingen siden den midlertidige våpenhvilen ble undertegnet. Notatet gir først en kort innføring i borgerkrigens forløp, de stridende partene og hvor i landet de utøver sin innflytelse. Deretter beskrives utviklingen i konfliktens intensitet for landet som helhet, og i de tre største byene spesielt – Sana, Aden og Taiz. Avslutningsvis gis en overordnet beskrivelse av hvordan krigen har påvirket sivilbefolkningen.

Notatet tar ikke opp menneskerettighetssituasjonen i landet, eller hvordan de stridende partene behandler bestemte etniske, politiske eller sosiale grupper.

1.1 Kildesituasjonen

Notatet bygger på informasjon fra FN-rapporter, rapporter fra organisasjoner som følger situasjonen i Jemen tett og akademiske publikasjoner som beskriver forhold knyttet til sikkerhetssituasjonen i landet.

I tillegg anvendes statistikk over antall voldshendelser, drepte og sivile ofre, som er innhentet av Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) og Civilian Impact Monitoring Project (CIMP). Det finnes ingen fullstendig oversikt over voldshendelser, og dataene innsamlet av de ovennevnte organisasjonene, er heftet med usikkerhet. Landinfo mener like fullt at dataene indikerer hvordan intensiteten i konflikten er i ulike deler av landet, og hvordan den har utviklet seg

over tid. Metodene som ligger bak organisasjonenes datainnsamling, og svakheter knyttet til dette, redegjøres nærmere for i kapittel 4 og 5.

2 Bakgrunn

2.1 Jemen før borgerkrigen

Republikken Jemen ble til i 1990, etter foreningen av Nord- og Sør-Jemen. Både Nord- og Sør-Jemen var på det tidspunktet unge stater, som hadde blitt til etter væpnede opprør og borgerkrig på 60-tallet. Den arabiske republikk Jemen i nord ble opprettet etter en revolusjon mot Zaydi-imamatet i 1962, og var de første åtte årene åsted for en intens borgerkrig mellom støttespillere av det avsatte imamatet og den nyvunne republikken. Sør-Jemen ble en selvstendig sosialistisk republikk i 1967, etter en militær og politisk løsrivelseskamp mot det britiske kolonistyre i Aden (Dresch 2000, s. 89-119).

Ali Abdullah Saleh ble president i Nord-Jemen i 1978, og fortsatte som president i det forente Jemen. Salehs styre var autoritært, og baserte seg på å holde elitene og viktige stammeledere fornøyde gjennom tildelinger av posisjoner og økonomiske goder. Samtidig spilte han eliter og maktsentra opp mot hverandre, for å forhindre en samlet opposisjon (Hill 2017, s. 51-68).

Den jemenittiske staten var også før borgerkrigen svak. Sammenlignet med andre arabiske stater, tilbød den befolkningen, særlig på landsbygda, få offentlige tjenester. Gitt stammens historiske makt og posisjon i Jemen, og deres vilje til å bruke militser for å fremme egne interesser, hadde staten heller ikke før borgerkrigen et reelt voldsmonopol (Transfeld, al-Iriani, Sultan & Heinze 2021, s. 5).

I 1994 brøt det ut en kortvarig borgerkrig mellom Saleh-regimet og en allianse som tok til våpen for å løsrive Sør-Jemen, eller i det minste styrke sørlige interesser i den nyetablerte republikken. Krigen endte med nederlag for den sørlige alliansen. Den påfølgende utrensingen av pro-sørlige personer fra hæren og politiske posisjoner, bidro til å sementere Saleh-regimets makt, om ikke popularitet, i sør (Lackner 2023, s. 208-215).

I 2004 startet Houthi-bevegelsen et væpnet opprør i den nordlige Saada-provinsen, hvor det frem til 2010 fant sted til sammen seks mindre kriger mellom regjeringshæren og en Houthi-ledet allianse. I tillegg til houthiene, inkluderte alliansen flere nordlige stammer som anklaget Saleh-regimet for å marginalisere det nordlige høylandet (Brandt 2017).

2.2 **Borgerkrigens bakgrunn og utvikling**

Et folkelig opprør førte til at president Ali Abdullah Saleh ble tvunget til å gå av i februar 2012. Han ble erstattet av sin visepresident, Abd Rabuh Mansur Hadi, som ble valgt til president i et valg uten motkandidater. Hadi evnet verken å leve opp til gatas forventninger eller å fylle maktvakuumet etter Saleh, og mistet etter hvert helt grepet om den jemenittiske staten (Al-Muslimi 2022).

Etter å ha inngått en allianse med sin gamle fiende – tidligere president Saleh – inntok Houthi-bevegelsen det meste av Nord-Jemen i løpet av 2014. Salehs kontakter i militæret og blant betydningsfulle stammer i nord banet vei for houthiene (Dashela 2022, s. 10-11), som etter å ha bekjempet en isolert hærstyrke i Amran, i all hovedsak fikk fritt leide inn til Sana. Der gjennomførte houthiene og Saleh-lojalister et væpnet kupp i september 2014 (UNSC 2015, s. 20).

President Hadi ble satt i husarrest, men rømte til Aden februar 2015. Houthi-styrker og militære enheter lojale til Saleh, innledet påfølgende måned en offensiv mot Aden. Målet med fremstøtet mot Aden var trolig å hindre den internasjonalt anerkjente Hadi-regjeringen i å etablere seg der (UNSC 2016, s. 11-12).

Krigen tok en brå vending 26. mars 2015, da en koalisjon ledet av Saudi-Arabia (heretter omtalt som koalisjonen), intervenerte på Hadi-regjeringens side. Koalisjonen besto, i tillegg til Saudi-Arabia, av De forente arabiske emirater (FAE) og flere andre arabiske land, og mottok logistikk- og etterretningsstøtte fra blant andre USA og Storbritannia (UNSC 2017, s. 14-15). Saudi-Arabia ledet luftoperasjonen og bakkeoperasjonen i nord, mens FAE ledet bakkeoperasjonene i sør (UNSC 2017, s. 14, 17-18, 50-51). I stedet for den jemenittiske hæren, som hadde raknet og ikke lenger fungerte som en selvstendig institusjon, baserte koalisjonen bakkeoperasjonene på enkelte lojale hærenheter, lokale militser og nyopprettede styrker, i hovedsak finansiert av Saudi-Arabia og FAE (se kapittel 3).

Koalisjonen innledet sin intervensjon med en omfattende bombekampanje fra luften. I juli 2015 lyktes koalisjonsstyrker, med hjelp av lokale militser, å drive Houthi- og Saleh-lojale styrker ut av Aden og videre nordover. I Taiz etablerte det seg i løpet av 2015 en frontlinje som delte byen i to (UNSC 2016, s. 12, 20-21).

Spenningene i alliansen mellom Saleh og houthiene økte utover 2017, og kulminerte med at Saleh ble drept i desember, etter fem dager med gatekamper mellom Saleh- og Houthi-lojale styrker i hovedstaden. Houthi-regimet rensket deretter ut fremstående Saleh-lojalister fra hæren og politiske posisjoner, og konsoliderte makten i Sana og Nord-Jemen (UNSC 2018, s. 11-12).

Koalisjonen besto også av en broket allianse, med sterke interne spenninger. I sør erklærte den tidligere guvernøren i Aden, Aydrus al-Zubaydi, opprettelsen av Southern Transitional Council (STC) i mai 2017, med mål om løsrivelse for Sør-Jemen (UNSC 2018, s. 9). Det var en direkte utfordring til President Hadis

autoritet, og ledet til et væpnet sammenstøt i Aden januar 2018 mellom styrker lojale til Hadi og styrker lojale til STC (UNSC 2019, s. 15). Etter et nytt sammenstøt i august 2019, hvor STC beseiret Hadi-lojale styrker, erklærte STC fullstendig kontroll over Aden (UNSC 2020, s. 14-15).

Sommeren 2018 innledet FAE-støttede styrker på vestkysten – deriblant Tariq Salehs styrker Guards of the Republic¹ – en offensiv mot den Houthi-kontrollerte havnen Hudaydah (UNSC 2019, s. 22). Etter internasjonal uro for hva kamper i den viktige havnen kunne bety for den humanitære situasjonen i landet, undertegnet partene Stockholm-avtalen, hvor de blant annet ble enige om en våpenhvile rundt byen og at Hudaydah by skulle være nøytralt territorium. Avtalen forhindret et militært slag, men innebar at houthiene i praksis fikk beholde kontroll over havnebyen (Lackner 2023, s. 30; Transfeld et al. 2021, s. 17-18; UNSC 2022, s. 10).

I løpet av 2020 rettet Houthi-styrker sin oppmerksomhet mot det strategisk viktige Marib. Marib-provinsen er landets mest oljerike, og Marib by hadde, etter STCs maktovertagelse i Aden, blitt Hadi-regjeringens de facto hovedstad. Høsten 2021 inntok Houthi-stryker flere distrikter i Marib og naboprovinsene Al-Baida² og Shabwa, og syntes å være i ferd med å omringe Marib by (Crisis Group 2021; UNSC 2022, s. 8-9, 61-65). Et intenst luftbombardement og de lokale styrkenes fordel av å forsvare seg fra høydedragene rundt byen, påførte Houthi-styrkene svært store tap (SCSS 2022a, s. 82-89).²

Samtidig med at Houthi-offensiven mot Marib by var i ferd med å miste fremgang senhøsten 2021, igangsatte koalisjonen en motoffensiv, ledet av den FAE-finansierte militsen Giants Brigades (UNSC 2022, s. 9-12).³ Koalisjonen lyktes i å gjenerobre flere distrikter i Shabwa og avanserte inn i den sørlige Marib-provinsen. Motoffensiven opphevet med det omringningen av Marib, og ødela houthienes utsikter til å innta byen (SCSS 2022c).

Houthiene svarte i januar 2022 med et drone- og missilangrep mot FAEs eget territorium, nærmere bestemt mot et oljelager ved Abu Dhabi flyplass. Samtidig økte houthiene intensiteten i tilsvarende angrep mot byer i Saudi-Arabia. I en analyse publisert av Crisis Group, pekte Peter Salisbury (2022) på at tilbakeslaget for houthiene i Marib og de påfølgende drone- og missil-angrepene mot FAE og Saudi-Arabia, for første gang på flere år skapte en militær balanse mellom partene, og gjorde det lettere for dem å sette seg ned ved forhandlingsbordet.

¹ Tariq Saleh er tidligere president Salehs nevø. For mer om Guards of the Republic, som nå offisielt heter Yemeni National Resistance (*Al-muqawama al-wataniya*), se avsnitt 3.4.

² Ifølge en representant fra Houthi-regimet i november 2021, hadde i underkant av 14 700 Houthi-soldater blitt drept i kampene om Marib. Koalisjonen hevdet på sin side at 27 000 Houthi-soldater hadde blitt drept (AFP News 2021).

³ Giants Brigades-styrkene hadde blitt overført fra Rødehavskysten. For mer, se avsnitt 3.4.

FN annonserte 1. april 2022 at partene hadde inngått en midlertidig våpenhvile på to måneder fra og med 2. april, som ble fornyet i to omganger frem til 2. oktober, da houthiene i praksis trakk seg fra avtalen. Våpenhvilen var skjør, med flere brudd. Like fullt opphørte luftangrepene, og ingen av partene gjennomførte større offensiver mot hverandre. Denne situasjonen har i hovedsak blitt videreført etter at avtalen løp ut, og kan sees i sammenheng med de pågående forhandlingene mellom Houthi-regimet og saudiske myndigheter om en mer permanent løsning på konflikten dem imellom. Forhandlingene stanset imidlertid ikke houthiene fra å innlede en «økonomisk krig» mot den internasjonalt anerkjente regjeringen, eksempelvis har houthiene gjennomført flere angrep mot deres oljeeksport i sør (Crisis Group 2022b; SCSS 2023c, s. 14; UNSC 2023).

Få dager etter at våpenhvilen ble inngått, kunngjorde president Hadi, etter press fra Saudi-Arabia, at han ville tre til side og overføre makten til et presidentråd. Rådet består av representanter fra de ulike fraksjonene som kjemper mot houthiene i Jemen, og ledes av Rashad al-Alimi (Salisbury 2022). Overenskomsten innebærer imidlertid ikke at uoverensstemmelsene mellom anti-houthi-fraksjonene er skrinlagt. Det ble tydeliggjort da STC-tilknyttede styrker støtte sammen med Islah-tilknyttede styrker i Shabwa-provinsen i juni 2022, og drev dem ut av provinshovedstaden 'Ataq (Johnsen 2022a).

3 Aktører og territoriell kontroll

FNs ekspertpanel, som ble opprettet av Sikkerhetsrådet i 2014 og siden har skrevet årlige rapporter om blant annet sikkerhetssituasjonen i Jemen, innledet sin rapport i 2018 med følgende vurdering:

Etter tre år med konflikt, har Jemen som stat så godt som opphørt å eksistere. I stedet for én stat, finnes det krigførende småstater, der ingen har den nødvendige politiske støtten eller militære styrken til å gjenforene landet eller oppnå seier på slagmarken (UNSC 2018, s. 2).⁴

Til tross for gjentatte forsøk på å vinne frem militært siden, er ekspertpanelets vurdering fortsatt betegnende ni år etter at krigen brøt ut.

Den påfølgende beskrivelsen av aktører og territoriell kontroll tar utgangspunkt i [dette kartet utarbeidet av Sana'a Center for Strategic Studies for februar 2023](#) (SCSS 2023b).

Houthi-regimet kontrollerer mesteparten av det jemenittiske høylandet, som også er det tettest befolkede området i Jemen. Området under houthienes styre overlapper i hovedsak med området som var underlagt Nord-Jemen frem til 1990.

På den andre siden finner vi koalisjonen, et lappeteppes av fraksjoner og væpnede styrker. Selv om disse styrkene er forent i opposisjonen til houthiene, og flere av

⁴ Landinfos egen oversettelse.

dem er representert i Presidentrådet, er de i realiteten enige om lite annet enn sin opposisjon til Houthi-regimet (Crisis Group 2022b, s. 10-11; UNSC 2023, s. 3).

De såkalte regjeringstilknyttede styrkene⁵ finansieres av Saudi-Arabia, og står langs grensen til Saudi-Arabia, i Marib og i deler av Taiz. Provinsene Hadhramaut og Al-Mahra har også et betydelig nærvær av disse styrkene, men har i praksis vært lite involvert i borgerkrigen.

Provinsene i sør domineres av ulike styrker som i hovedsak tjener sine egne og sin økonomiske støttespiller FAEs regionale interesser. Flere av de FAE-finansierte styrkene er tilknyttet separatistbevegelsen STC, som de senere årene har befestet sin posisjon i Aden og de omkringliggende provinsene. I tillegg finansierer FAE The Joint Forces, i de kystnære områdene i Taiz-provinsen og Hadrami Elite Force i de kystnære områdene av Hadhramaut.

Krigen i Jemen er svært kompleks, med et stort antall kryssende konfliktlinjer, på ulike geografiske nivåer – regionale, nasjonale og lokale. Det er viktig å huske at selv om de regionale og nasjonale konfliktlinjene, eksempelvis mellom Saudi-Arabia og Iran eller houthiene og koalisjonen, er mest iøynefallende fra utsiden, kan de lokale konfliktlinjene være vel så viktige for befolkningen i Jemen. Disse kan involvere lokale stamme- og ressurskonflikter, og er ofte i liten grad beskrevet i engelskspråklige kilder.

3.1 Houthi-kontrollerte områder

Houthi-regimet har siden de kuppet makten i hovedstaden høsten 2014, befestet sin posisjon i områdene under deres kontroll i det jemenittiske høylandet og langs Rødehavskysten. FNs ekspertpanel vurderte i sin rapport fra 2022, at det i Houthi-kontrollerte områder ikke eksisterer seriøse utfordrere til houthienes politiske autoritet (UNSC 2022, s. 2). Houthi-regimet har overtatt kontrollen over statlige funksjoner og tjenester, som sivilregistrering, dokumentutstedelse (se Landinfo 2022) og justisvesen (Transfeld et al. 2021), og fungerer som en de facto stat (UNSC 2017, s. 9-11).

Houthi-regimet mottar støtte fra Iran, et av få land som har hatt diplomatisk representasjon i Sana gjennom konflikten (Crisis Group 2022c; UNSC 2022, s. 7).⁶ Hvor omfattende den iranske støtten til Houthi-regimet er, har vært omdiskutert. Blant annet på bakgrunn av ekspertpanelets etterforskning av våpenleveranser (UNSC 2018, s. 32; 2020, s. 25; 2021, s. 2, 31-32; 2023, s. 2), er det imidlertid i dag bred konsensus om at houthiene i det minste har mottatt våpen og våpenteknologi fra Iran (Crisis Group 2020, s. 23; 2022c, s. 19; Knights, Al-Gabrani & Coombs 2022; Lackner 2023).

⁵ Disse styrkene beskrives i avsnitt 3.2.

⁶ I et notat skrevet av Christian Testot (2017), Frankrikes tidligere ambassadør til Jemen, fremgår det at følgende myndigheter hadde diplomatisk representasjon i Jemen per 2017: Russland, Iran, Syria, Libanon og De palestinske selvstyremyndighetene.

3.1.1 Hvem er houthiene?

Houthi-bevegelsen springer ut av etterkommere og tilhengere av predikanten Badr al-Din al-Huthi, som sammen med sin karismatiske sønn Hussain, sto i spissen for en zaydi-islamisk⁷ vekkelsesbevegelse i Saada-provinsen på 80- og 90-tallet (se Brandt 2017, s. 111-144). I 2004 startet bevegelsen et væpnet opprør i den samme provinsen, som etter hvert fikk støtte av lokale stammemilitser. Frem til 2010 utkjempet en Houthi-ledet allianse til sammen seks mindre kriger mot regjeringshæren. De såkalte Saada-krigene bidro til å sementere Houthi-bevegelsen, som etter avsettelsen av Saleh i 2011, sto frem som en militær slagkraftig og relativt populær nasjonal aktør (ACAPS 2020, s. 2).

Houthiene, som refererer til seg selv som Ansar Allah,⁸ har siden oppstarten lagt vekt på ideologisk skoling, blant annet gjennom årlige sommerleirer med ideologisk og militær opplæring for barn og unge (Nevola & Shibani 2020, s. 234; UNSC 2022, s. 134-148). Bevegelsen mener at deres forståelse av zaydi-islam skal være samfunnets rettesnor. Det innebærer blant annet å gjenreise den sosiale statusen til den hasjimittiske samfunnsklassen – personer som anses som direkte etterkommere av profeten Muhammeds dattersønner Hussain og Hassan – og i forlengelsen av det reetablere hasjimittisk styre i Jemen.⁹ Regimet har også innført flere konservative bestemmelser, som krav om at kvinner må ha mannlig anstand (*mahram*) og være kledd i svart *abaya* i Houthi-kontrollerte områder (ACAPS 2020, 2023a; Al-Monitor 2023).

I tillegg nærer houthiene et sterkt anti-imperialistisk verdensbilde, og plasserer seg ideologisk i den regionale og Iran-dominerte «Motstandsfronten» (Crisis Group 2022c, s. 18-21).¹⁰ Bevegelsens verdensanskuelse gjør seg gjeldende i houthienes beryktede motto: «Gud er størst – Død over Amerika – Død over Israel – Forbannet være jødene – Seier til islam».

⁷ Zaydi-islam er en sjiamuslimsk retning, som har tatt sitt navn etter den femte sjia-imamen Zayd bin Ali Zain al-Abidin, og derfor i noen sammenhenger omtales som «femmere». De nordlige delene av det jemenittiske høyfjellet er kjerneområdet til Zaydi-islam. Retningen omtales ofte som den «femte sunni-muslimske lovskolen», fordi den i mange henseender har mer til felles med den sunni-islamske lovskolen *shafi'i* enn andre sjia-muslimske retninger. Et sentralt unntak er vektleggingen av at «Den islamske nasjonen» må styres gjennom et imamat, og at det bare er direkte etterkommere av Muhammeds dattersønner Hussain og Hassan – kalt hasjimiter eller *sada* – som kan inneha denne posisjonen (Schmitz & Burrowes 2017, s. 532-533).

⁸ Ansar Allah betyr «Guds støttespillere».

⁹ Det første zaydi-imamatet ble etablert i Nord-Jemen på 800-tallet. Imamatet overlevde i ulike former og med tidvise avbrudd, frem til revolusjonen og opprettelsen av Den arabiske republikken Jemen (Nord-Jemen) i 1962 (Schmitz & Burrowes 2017, s. 235).

¹⁰ Motstandsfronten, eller Motstandsaksen, er en betegnelse som brukes om et nettverk av aktører i Midtøsten som i ulike grader samarbeider med Den iranske revolusjonsgarden, og som mer eller mindre deler deres anti-vestlige verdensanskuelse. Motstandsfronten inkluderer blant annet Hezbollah, Hamas, ulike pro-iranske sjia-militser i Irak, Det syriske regimet og Houthi-regimet (se for eks. Steinberg 2021).

3.1.2 Hvordan styrer houthiene?

Houthiene kom til makten i Nord-Jemen gjennom å bygge allianser til mektige stammer og lokale eliter. Alliansen med tidligere president Saleh, som etter sin avgang fremdeles røktet et betydelig nettverk i hæren og blant stammene rundt Sana, var trolig avgjørende for at houthiene kom i posisjon til å kuppe makten i hovedstaden i 2014. Etter at Saleh ble drept i 2017, var houthiene raske til å renske ut eller inkorporere Saleh-lojalister, og konsoliderte med det makten i Nord-Jemen (Al-Qodasi & Al-Gabarni 2021; Knights, Al-Gabrani & Coombs 2022, s. 13). Ifølge analytikeren Joshua Rogers (2020) har houthiene siden makt-overtagelsen etablert et mer nærværende og sentralisert styre i Nord-Jemen, enn det som kjennetegnet Salehs styre. Han bemerker imidlertid at det for lokal-befolkningen i hovedsak har kommet til uttrykk gjennom økte skatter og mindre lokal autonomi.

Flere observatører har påpekt at Houthi-bevegelsen i kjernen er et slektskaps-nettverk, hvor posisjoner tildeles på bakgrunn av lojalitet og slektskap (ACAPS 2020, s. 3; Al-Deen 2022; Knights, Al-Gabrani & Coombs 2022, s. 2; UNSC 2019, s. 23). Den innerste sirkelen består av Badr al-Dins sønner og svigersønner, som stammer fra hans ekteskap med fire koner fra forskjellige, men betydningsfulle, familier og stammer i Nord-Jemen (Salmoni, Loidolt & Wells 2010, s. 101-109). Den yngste sønnen, Abdel Malik al-Houthi, er Houthi-regimets ubestridte leder, og omtales som *qa 'id ath-thawra* («revolusjonens leder»).

Houthi-styret baserer seg deretter i stor grad på den hasjimittiske samfunns-klassen,¹¹ som Houthi-familien selv tilhører (UNSC 2019, s. 23). Stammeledere og ledere av tidligere president Salehs parti General Public Congress (GPC), som først nærmet seg bevegelsen av pragmatiske årsaker etter Salehs død i 2017, refereres ofte til som *mutahawwithin* («houthifiserte»), og har typisk mindre betrodde posisjoner (ACAPS 2020, s. 5).

Houthi-regimet har innført et system med oppsynsmenn ved de ulike sikkerhetstjenestene og andre offentlige etater og kontorer på provins-, distrikts og landsby-nivå. Oppsynsmennene fungerer som houthienes forlengede arm på de ulike lokale nivåene, og har makt til å intervenere på vegne av regimet (ACAPS 2020; Al-Deen 2022; Al-Gabarni 2022; Rogers 2020, s. 11-12).

Ifølge forskeren Adel Dashela (2020, 2022) har houthiene også lyktes i å befeste en dominerende posisjon vis-a-vis de mektige stammene i Nord-Jemen, både gjennom militær makt og opprettelsen av institusjoner som fører oppsyn med stammene og deres forpliktelser til regimet, deriblant rekruttering til houthienes krigføring.

¹¹ Også kalt *sayyid*, flertall *sada*. Hasjimittene anses å være direkte etterkommere av Muhammeds dattersønner Hussain og Hassan, og har tradisjonelt nytt en opphøyet sosial posisjon, som de til en viss grad mistet etter at (Nord-)Jemen ble en republikk i 1962 (Brandt 2017, s. 21-23).

3.1.3 Sikkerhetsstyrker i Houthi-kontrollerte områder

Lite informasjon er tilgjengelig om organiseringen av sikkerhetsstyrkene i Houthi-kontrollerte områder.

Houthiene skal ha ivaretatt den formelle organiseringen av den jemenittiske hæren, selv om det meste av mannskapet i praksis er byttet ut. Hæren er delt inn i seks distrikter, i tillegg til en mobil styrke (ACAPS 2020, s. 7-8; Al-Qodasi & Al-Gabarni 2021; Knights, Al-Gabrani & Coombs 2022, s. 11).

Ifølge FNs ekspertpanel skal houthiene ha slått sammen de to sivile etterretnings-tjenestene Political Security Organization (*Jihaz al-Amn as-Siyasi*) og National Security Bureau (*Jihaz al-Amn al-Qawmi*) til én tjeneste kalt Security and Intelligence Service (*Jihaz al-Amn w-al-Mukhabarat*).

I tillegg viser ekspertpanelet til den uformelle etterretningstjenesten Preventive Security (*al-Amn al-Waqa'i*), som opererer utenfor de formelle strukturene og rapporterer direkte til Abdel Malik al-Houthi. Denne tjenesten har ansvar for indrejustisen i Houthi-bevegelsen, og for å beskytte bevegelsen mot infiltratører.

Ekspertpanelet har også rapportert om en kvinnespesifikk etterretningstjeneste kalt *zainabiyat*, med kvinnelige agenter i hovedsak fra hasjimittiske familier (UNSC 2020, s. 9).

Ifølge en kartlegning foretatt av Michael Knights ved Washington Institute i samarbeid med to journalister fra Al-Masdar, er sikkerhetsstyrkene underlagt et Jihad-råd, ledet av Abdel Malik al-Houhti. I rådet sitter betrodde medlemmer fra houthienes innerste krets, i tillegg til representanter fra Den iranske revolusjons-garden og libanesisk Hezbollah (Knights, Al-Gabrani & Coombs 2022).

3.2 Regjeringstilknyttede styrker

Begrepet de «regjeringstilknyttede styrkene» refererer til styrker som nominelt var underlagt regjeringen til tidligere president Hadi. I praksis er styrkene underlagt den Saudi-ledede koalisjonen, som både finansierer og tilsynelatende holder den øverste kommandoen over troppene (UNSC 2022, s. 12).

Styrkene er til stede i ulike deler av Jemen, deriblant ved fronten i grense-områdene til Saudi-Arabia, Taiz og Marib, og de østlige provinsene Hadhramaut og Al-Mahra. I tillegg til lokale (stamme-)militser (Al-Madhaji 2020), er styrkene basert på deler av hæren som forble lojale til den internasjonalt anerkjente regjeringen (Al-Qodasi & Al-Gabarni 2021). Etterlevningene fremstår imidlertid i liten grad som en sentralisert hær, og er sterkt påvirket av lokale maktforhold. FNs ekspertpanel påpekte for eksempel i sin rapport fra 2021, at guvernørene i Shabwa og Hadhramaut tilsynelatende har større innflytelse over de lokale hær-avdelingene der enn hva regjeringen har (UNSC 2021, s. 69).

Flere kilder antyder at de regjeringstilknyttede delene av hæren domineres av det islamistiske partiet Islah, som før krigen var det største opposisjonspartiet til Salehs parti GPC (Al-Madhaji 2023; UNSC 2022, s. 12).¹² Islah har historisk hatt flere ulike grener, hvor en prominent fraksjon har representert mektige nordlige stammer, særlig Hashid-konføderasjonen, og deres interesser (Lackner 2023, s. 154). Denne grenen står politisk langt unna STC, som kjemper for et selvstendig Sør-Jemen. Konflikten dem imellom, og i forlengelsen av det mellom «nordlige» og «sørlige» interesser, har vært én bakenforliggende årsak til mistroen og de gjentatte stridighetene mellom regjeringstilknyttede styrker og STC i de sørlige provinsene (Al-Madhaji 2022; Crisis Group 2020, s. 4; Johnsen 2022b).

Nyhetskilder rapporterte om at Presidentrådets leder Rashad al-‘Alimi i januar 2023 kunngjorde opprettelsen av en ny styrke kalt Nation’s Shield Forces (*Quwat Dir ‘at al-Watan*) (Al-Batati 2023; Rabeh 2023). I en artikkel publisert av Sana’a Center for Strategic Studies (2023b), fremgår det at styrken vil finansieres av Saudi-Arabia og operere direkte under Al-‘Alimi.

3.3 STC-tilknyttede styrker

STC ble grunnlagt 11. mai 2017, og er en separatistbevegelse som kjemper for Sør-Jemens løsrivelse. STC vokste ut av den sørlige protestbevegelsen *al-Hirak al-Janubi*, som siden 2007 har protestert mot politisk, økonomisk og kulturell marginalisering av Sør-Jemen (Lackner 2023, s. 215-218; Transfeld et al. 2021, s. 53-56).

Flere væpnede styrker i Sør-Jemen er tilknyttet STC, deriblant Security Belt Forces (*Quwat al-Hizam al-Amni*), Support and Backup Brigades (*Kata ‘ib ad-Da ‘m w-al-Isnad*) og Shabwa Defense Forces (*Quwat Difa ‘ Shabwa*), alle finansiert av FAE (Al-Madhaji 2022; Johnsen 2022b; UNSC 2021, s. 64).¹³

STC har hatt den militære og politiske kontrollen i Aden by siden de drev ut styrker lojale til tidligere president Hadi i august 2019 (UNSC 2020, s. 14-15). Kart over territoriell kontroll viser at STC-tilknyttede styrker dominerer de sørlige provinsene Aden, Lahj, Abyan og mesteparten av Ad-Dali‘ og Shabwa (se for eksempel Political Geography Now 2023; SCSS 2023b). Forskeren Helen Lackner (2023, s. 30-32, 215-228) understreker imidlertid at den reelle

¹² Helen Lackner (2023, s. 154-161) beskriver Islah som både en rival til og en komplementær del av Saleh, som styrte gjennom å blidgjøre eliter og spille mulige politiske rivaler opp mot hverandre. Som et eksempel på sistnevnte taktikk, viser Lackner til at Saleh promoterte Islah i kjølvannet av foreningen i 1990, slik at de kunne utkonkurrere det sørlige partiet «Jemens sosialistparti» (YSP), som frem til Islahs inntog hadde ligget an til å bli det største opposisjonspartiet.

¹³ Fotsoldatene i de ulike militsene er ikke nødvendigvis politiske motiverte, men heller leie-soldater. Eksempelvis rapportere Sana’a Center for Strategic Studies (2023b) tidligere i år at flere soldater forlot Security Belt Forces til fordel for den nyopprettede militsen Nation’s Shield Forces fordi sistnevnte betalte bedre.

situasjonen på bakken er langt mer komplisert. Hun viser til at den pro-sørlige bevegelsen er fragmentert, og til at STCs dominans i hovedsak skyldes FAEs finansielle, diplomatiske og militære støtte. STCs reelle militære kontroll begrenser seg, ifølge henne, til lederskikkelsens hjemdistrikter i provinsene Lahj, Abyan og Ad-Dali', i tillegg til Aden by. At det er spenninger mellom ulike fraksjoner i sør, underbygges også av FNs ekspertpanel, som i 2021 rapporterte om sammenstøt mellom ulike STC-tilknyttede styrker (UNSC 2022, s. 15).

I august 2022 drev Shabwa Defense Forces regjeringsstyrker tilknyttet Islah-partiet ut av 'Ataq, hovedstaden i Shabwa-provinsen (SCSS 2022d).

3.4 Joint Forces

Joint Forces (*al-Quwat al-Mushtaraka*) er en samlebetegnelse for tre svært ulike styrker, alle finansiert av FAE: 1) Yemeni National Resistance (*al-Muqawama al-Wataniya*)¹⁴, en styrke ledet av Tariq Saleh¹⁵, med blant annet soldater tidligere tilknyttet Republikanergarden i Den jemenittiske hæren, 2) Giants Brigades (*Alwiya al-'Amaliqa*), en slagkraftig milits med i hovedsak salafister og stamme-medlemmer fra Yafa'-regionen, og 3) Tihamah Popular Resistance (*Muqawamat Tihamah*), en lokal styrke (d'Hauthuille 2018; UNSC 2022, s. 12-13).

Styrkene hadde per februar 2023 tilhold langs kysten i sørvest, fra det strategisk viktige Bab al-Mandab-stredet i sør og opp til frontlinjen i sørlige Hudaydah-provinsen i nord (SCSS 2023b).

Joint Forces tok del i slaget om Hudaydah i 2018, og sto sør for byen frem til november 2021, da de trakk seg tilbake til omtrent der frontlinjen går i dag. Koalisjonen oppga at det var en taktisk tilbaketrekning, og at styrkene ble flyttet til fronten i Shabwa (UNSC 2022, s. 9-12).¹⁶

Med unntak av Tihamah Popoular Resistance, er Joint Forces i liten grad lokalt forankret, noe som skaper friksjon med lokalbefolkningen. Lokale myndigheter oppga for eksempel til FNs ekspertpanel sommeren 2020 at styrkene undergraver deres autoritet ved å kreve inn skatter og avgifter fra befolkningen, og at de brukte offentlige bygninger som forlegninger (UNSC 2022, s. 13).

¹⁴ Yemeni National Resistance omtales av ulike kilder også som National Resistance Forces eller Guardians of the Republic.

¹⁵ Tariq Saleh er nevø til tidligere president Saleh, og medlem i Presidentrådet. Salehs styrker er sentrert i byen Mukha ved Rødehavskysten (Ali-Kahn 2023).

¹⁶ Enheter fra Giants Brigade deltok også i koalisjonens motoffensiv i Shabwa-provinsen i januar 2022 (UNSC 2023, s. 9).

3.5 Hadrami Elite Forces

Hadrami Elite Forces (*Quwat al-Nujaba al-Hadramiya*) er en FAE-finansiert styrke basert i Mukalla, ved kysten i Hadrahmaut.¹⁷ Styrken har blant annet har blitt brukt i flere operasjoner mot AQAP, deriblant i militæroperasjonen som drev jihadist-organisasjonen ut av Mukalla i 2016 (Baron & Basalma 2021).¹⁸

3.6 Al-Qaida på Den arabiske halvøy (AQAP)

AQAP er al-Qaidas filial på Den arabiske halvøy. I Jemen har gruppen hatt fotfeste i flere sørlige provinser, og var på høyden i 2015 og 2016, da de blant annet kontrollerte provinshovedstedene Zinjibar i Abyan og Mukalla i Hadrahmaut. De påfølgende årene opplevde gruppen flere tilbakeslag, blant annet som følge av at rivaliseringen med IS i Jemen brøt ut i åpen krig, vedvarende amerikanske droneangrep og at både Houthis- og koalisjonsstyrker inntok AQAP-områder. I tillegg fikk AQAP dårligere tilgang til rekrutter etter at FAE begynte å rekruttere til sine militser, da sistnevnte betalte bedre (Carboni & Sulz 2020).

Ifølge en rapport publisert av ACLED, var AQAPs aktivitetsnivå og territorielle tilstedeværelse jevnt nedadgående fra 2016 til 2022. ACLED registrerte imidlertid en økning i AQAP-tilknyttede konflikthendelser i 2022, som følge av en STC-ledet offensiv mot gruppen, etterfulgt av en motoffensiv fra AQAP. Gruppen er i dag i hovedsak aktive i deler av al-Baida', Abyan og Shabwa-provinsene (Roy 2023).

4 Voldens intensitet og spredning

Dette kapittelet presenterer data fra Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), en organisasjon som dokumenterer og kvantifiserer voldshendelser og antall drepte som følge av konfliktrelatert vold i hele verden. ACLED samler informasjonen i en åpent tilgjengelig, søkbar og kontinuerlig oppdatert database. Hver enkelt hendelse kodes for tid og sted, type voldshendelse, involverte parter og antall drepte. For Jemen har ACLED data som går tilbake til 1. januar 2015. ACLEDs data stammer primært fra sekundærkilder, men organisasjonen anvender også noen primærkilder. For eksempel samarbeider

¹⁷ Befolkningen i Hadrahmaut er i hovedsak bosatt i dalfører (wadier) i innlandet og i Mukalla ved kysten. I innlandet, hvor flertallet av befolkningen bor, er den Saudi-støttede og regjerings-tilknyttede hæren den dominerende sikkerhetsaktøren (Baron & Basalma 2021).

¹⁸ Lackner (2023, s. 174) bemerker imidlertid at FAE og Hadrami Elite Forces på langt nær alene kan ta æren for å ha drevet AQAP ut av Mukalla. Ifølge henne forlot AQAP Mukalla i april 2016 etter å ha kommet til enighet med lokale stammer. Overenskomsten ga AQAP fritt leide og tillatelse til å beholde våpnene i bytte mot at de forlot byen.

ACLED med Yemen Data Project (u.å.), som siden krigens start har dokumentert alle luftangrep utført av den Saudi-ledede koalisjonen.

Merk at tallene, særlig for antall drepte, er heftet med stor usikkerhet. Det skyldes blant annet at ACLEDs datainnsamling delvis baserer seg på nyhetsoppslag, uten at opplysningene verifiseres. Det gjør blant annet datamaterialet sårbart for så vel underrapportering som krigspropaganda, da nyhetsoppslagene ofte gjengir de stridende partenes egne anslag over antall drepte fiender. Landinfo anser antallet voldshendelser og drepte som viktige indikatorer for konflikstens intensitet, men bemerker at de må sees i sammenheng med andre kilder.¹⁹

Diagram 1–8 er utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av data fra ACLEDs (2023) åpne database for Midtøsten i perioden 1. januar 2015 til 30. april 2023. Landinfo har deretter selv sortert og analysert datamaterialet. Når det gjelder antall registrerte konflikthendelser er ikke kategoriene «strategic developments», «riots» og «protests» inkludert.

Tallmaterialet viser at det har vært en markant nedgang i konfliktrelaterte voldshendelser og særlig dødsfall i landet som helhet, etter at våpenhvilen mellom houthiene og koalisjonen ble undertegnet 2. april 2022. Tallene viser også at voldsnivået ikke økte i særlig grad etter at våpenhvilen løp ut 2. oktober, men har holdt seg på et relativt stabilt nivå (se avsnitt 3.1). Disse funnene er i tråd med flere observatørers analyse, blant andre Crisis Group, som har beskrevet situasjonen etter 2. oktober som en de facto våpenhvile, hvor partene holder tilbake i påvente av resultatet fra de pågående forhandlingene mellom houthiene og Saudi-Arabia (Ali-Kahn 2023; Crisis Group 2022b; 2023, s. 1).

4.1 Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i landet som helhet

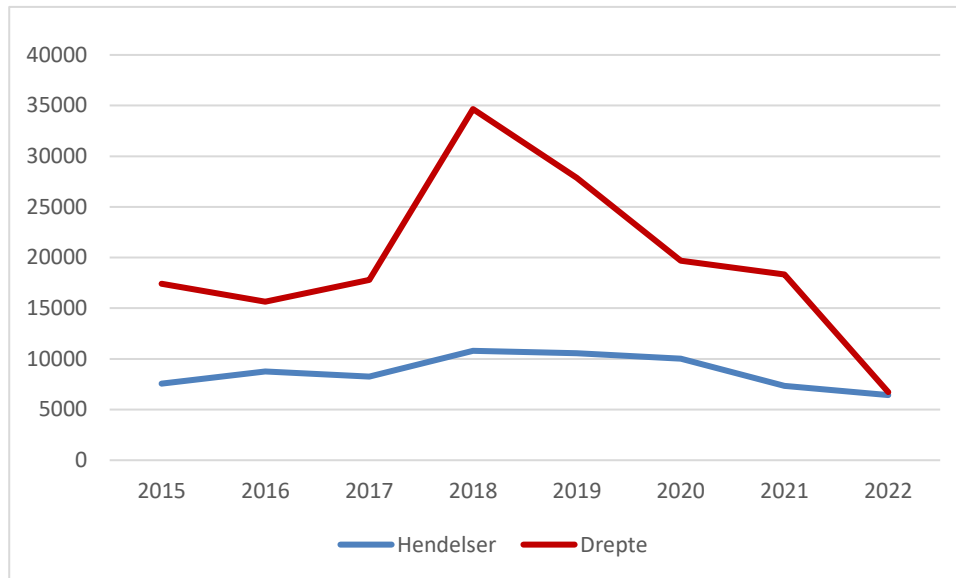
ACLED (2023) har siden 2015 registrert 6000–11 000 konfliktrelaterte hendelser og 6000–35 000 konfliktrelaterte dødsfall årlig. Det laveste tallet ble registrert i 2022 (se diagram 1), og har en sammenheng med at voldsnivået gikk ned etter at våpenhvileavtalen ble undertegnet (se diagram 2).

De aller fleste dødsfallene registrert av ACLED (2023), er knyttet til stridende parter og har funnet sted ved aktive frontlinjer. Av om lag 158 000 registrerte dødsfall i perioden 2015–2022, er om lag 16 000 registrert som sivile. Et høyere antall og andel sivile ble registrert drept i krigens innledende år enn i senere år:

¹⁹ Uppsala Conflict Data Program (UCDP u.å.) har også samlet inn data over antall drepte som følge av krigshandlinger i Yemen. UCDP har publisert estimer, som de i likhet med ACLED understreker er forbundet med stor usikkerhet, frem til 2021. I perioden 2015–2021 er det et stort sprik mellom UCDPs estimat på om lag 50 000 drepte, og ACLEDs estimat, på om lag 150 000 drepte. Trendene som fremgår av tallmaterialet til UCDP og ACLED, fremstår heller ikke nødvendigvis som sammenfallende. Landinfo har valgt å ta utgangspunkt i ACLEDs tall, som også brukes av UNDP (Hanna, Bohl & Moyer 2021) og flere internasjonale mediehus (BBC Monitoring 2023; Magdy 2023; Wong 2022).

Eksempelvis ble i overkant av 4500 sivile registrert drept i 2015 mot 800 i 2022. Dette skyldes trolig at koalisjonens luftbombardement var på sitt mest intensive i den innledende fasen (Yemen Data Project u.å.), samtidig som at det fant sted harde kamper i urbane områder, som i Aden og Taiz (se diagram 5 og 7).

Diagram 1: Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Jemen (ACLED 2023)

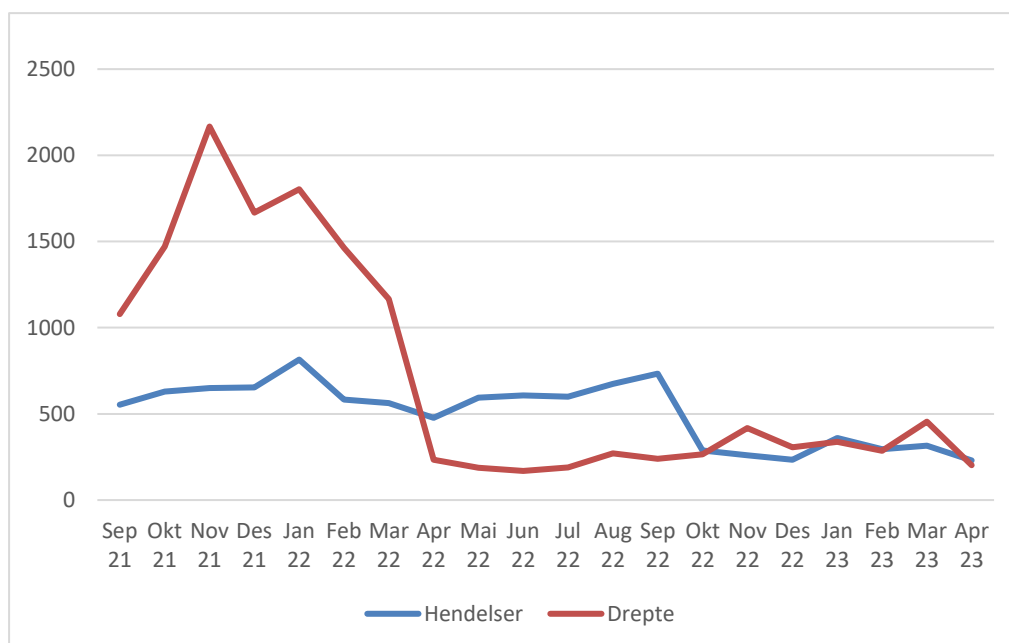

Det er bred konsensus om at våpenhvilen mellom april og oktober 2022 i hovedsak ble overholdt, selv om den av FNs ekspertpanel ble omtalt som «skjør» (UNSC 2023, s. 7). Koalisjonen gjennomførte ingen angrep med flyvåpenet mot Houthi-kontrollerte områder, og samtidig stanset houthiene sine drone- og missilangrep mot mål i Saudi-Arabia og FAE. Til tross for at ingen av partene igangsatte større militære offensiver, fant det like fullt sted flere, og periodevis intensive trefninger, ved ulike fronter (UNSC 2023, s. 8, 12).

I en analyse av eget tallmateriale samlet inn under våpenhvilen, skriver analytikere tilknyttet ACLED (Khelifi, Roe & Nevola 2022), at selv om antall registrerte konflikthendelser mellom partene forble relativt høy, var volden gjennomgående mindre dødelig. Eksempelvis registrerte ACLED åtte ganger så mange artilleribeskytninger mellom houthiene og koalisjonen under våpenhvilen, sammenlignet med de forutgående seks månedene. Dødeligheten av beskytningen gikk imidlertid ned med 97 %, noe som ifølge analytikerne kan tilsi at utvekslingen av artilleriild i løpet av denne perioden i større grad handlet om å markere tilstedeværelse enn å ramme fienden.

Som vist til ovenfor, utgjør houthiene versus koalisjonen på langt nær den eneste konfliktlinjen i Jemen. Under våpenhvilen sto trefninger mellom 1) STC-tilknyttede styrker og AQAP i Abyan og Shabwa, 2) STC-tilknyttede styrker og regjeringstilknyttede styrker, og 3) stammekonflikter for mer enn halvparten av de registrerte konfliktrelaterte dødsfallene (Khelifi, Roe & Nevola 2022).

Diagram 2: Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Jemen – før, under og etter våpenhvilen (ACLED 2023)

Etter at våpenhvileavtalen utløp, har det ikke vært en markant økning av voldsnivået i Jemen som helhet. Målt i antall konfliktrelaterte hendelser og dødsfall har voldsnivået under ett vært relativt stabilt siden april 2022 (se diagram 2). Det skyldes trolig de pågående forhandlingene mellom Houthi-regimet og Saudi-Arabia, og at partene i forbindelse med disse har valgt å overholde en de facto våpenhvile. I praksis innebærer det at mindre trefninger finner sted, men at større offensiver er satt på vent (Ali-Kahn 2023; Crisis Group 2022b, 2023).

Koalisjonen og houthiene overholder også fremdeles overenskomsten om ikke å angripe hverandre med henholdsvis luftvåpenet mot Houthi-kontrollerte områder eller beskytte Saudi-Arabia med missiler og dronevåpen (CIMP 2023c, s. 1).²⁰

4.2 Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i utvalgte byer

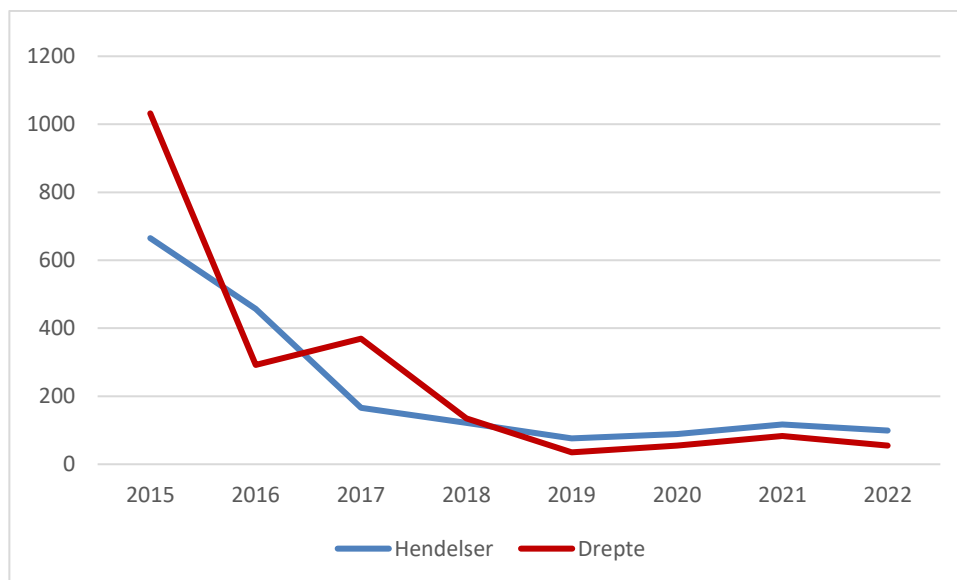
Landinfo har sammenstilt ACLEDs data for konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Jemens tre største byer: Sana, Aden og Taiz, som i løpet av borgerkrigen har vært åsted for vidt forskjellige konfliktdynamikker. Sana har siden 2014 vært Houthi-kontrollert, og var frem til våpenhvilen mål for luftangrep fra koalisjonen. Aden var nær ved å falle til Houthi-Saleh-alliansen i 2015, og har siden vært skueplass for maktkamp og konflikter mellom anti-Houthi-fraksjonene. Taiz har gjennom hele krigen vært en frontby, under delvis beleiring av Houthi-styrker.

²⁰ Houthi-styrker i Jemen og jemenittiske koalisjonsstyrker bruker imidlertid tidvis droner mot hverandre, se for eksempel (SCSS 2023a).

4.2.1 Sana

Sana er Jemens hovedstad og landets klart største by. Ifølge et estimat utarbeidet av OCHA (2021), talte befolkningen i Sana by i 2021 i overkant av tre millioner, i tillegg til om lag 250 000 internt fordrevne.

Diagram 3: Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Sana²¹ (ACLED 2023)

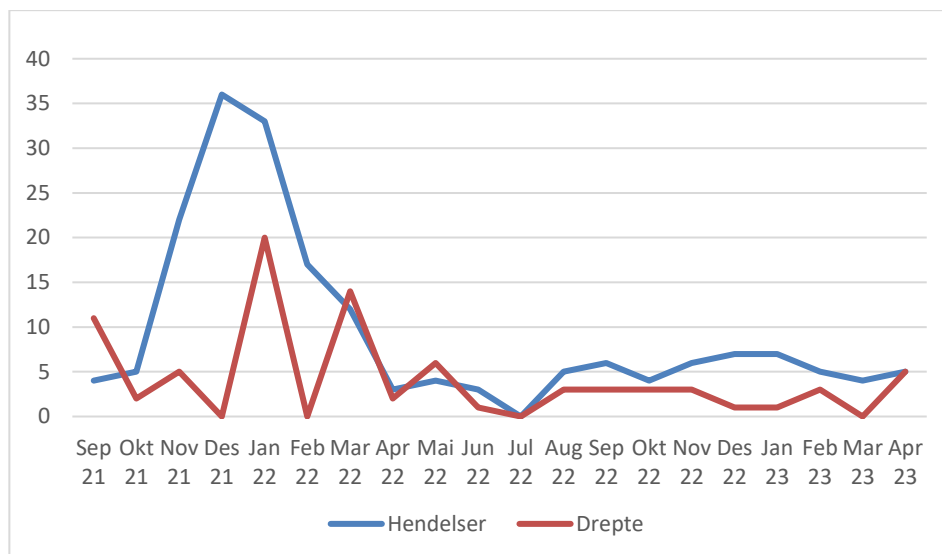

Antallet konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Sana registrert av ACLED, gikk jevnt nedover fra 2015 til 2018, og har siden flatet ut (se diagram 3). Hovedårsaken til nedgangen er at antallet luftangrepene mot hovedstaden fra koalisjonen ble færre, etter det relativt intense bombardementet de to første årene. I tillegg til luftangrepene, skyldes det høye registrerte antallet dødsfall i 2015 flere terroranslag mot moskeer i Sana, hvor Den islamske staten (IS) påtok seg ansvaret (BBC News 2015a, b; Ghobari & Sukhtian 2015).²²

²¹ Tallene for Sana by er de som er registrert for hovedstadsprovinsen «Amanat al-Asimah».

²² Lackner (2023, s. 175) bemerker at det fremdeles er uklart hvorvidt det faktisk var IS som sto bak disse angrepene, og viser til spekulasjoner om at det i virkeligheten var AQAP eller Saleh-allierte aktører som sto bak.

Diagram 4: Konfliktrelaterte hendelser i Sana – før, under og etter våpenhvilen (ACLED 2023)

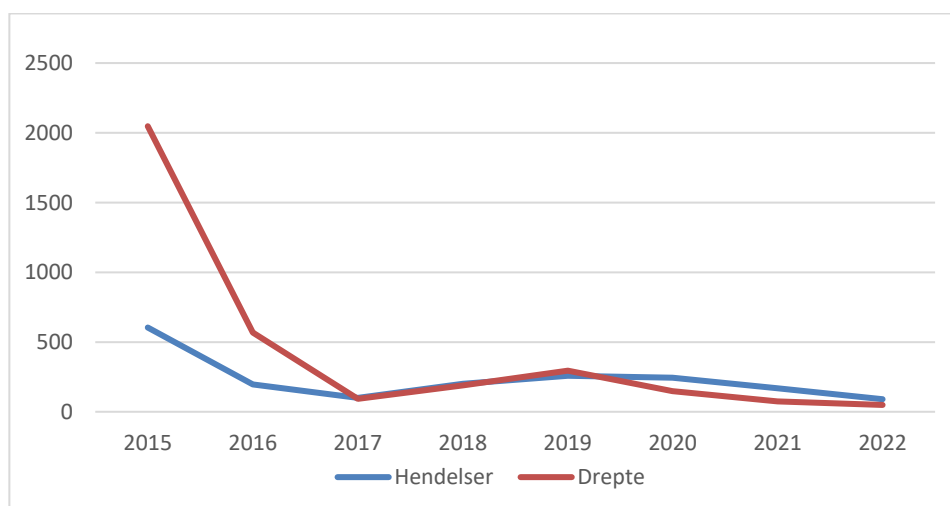

Etter at våpenhvileavtalen ble undertegnet i april 2022, har det ikke blitt gjennomført luftangrep mot Sana. Ettersom luftangrep har vært den vanligste registrerte konflikthendelsen i Sana, innebærer fraværet av slike angrep en markant nedgang i det totale antallet registrerte konflikthendelser (se diagram 4).

4.2.2 Aden

Aden er landets nest største by. Ifølge et estimat utarbeidet av OCHA (2021), talte befolkningen i 2021 drøyt 950 000, i tillegg til om lag 90 000 internt fordrevne.

Diagram 5: Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Aden²³ (ACLED 2023)

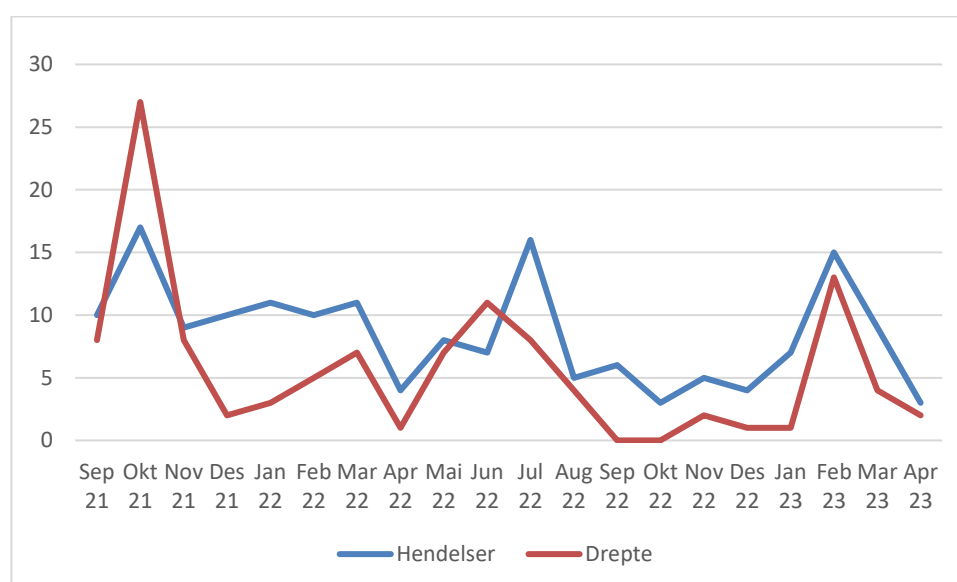

²³ Tallene for Aden er de som er registrert i Aden-provinsen. Provinsen er svært liten, og utgjøres i hovedsak av byen, i tillegg til et tynt befolket omland.

Det klart voldeligste året i Aden var 2015. Mellom mars og august pågikk regelrette gatekamper om kontroll over byen mellom Houthi- og Saleh-tilknyttede styrker på den ene siden, og lokale motstandsmilitser og emiratiske koalisjonsstyrker på den andre. Houthi-Saleh-styrkene ble drevet ut av byen i august (UNSC 2016, s. 12).

I de påfølgende årene, 2016–2022, har ACLED registrert om lag 100–300 årlige konfliktrelaterte hendelser (se diagram 5).²⁴ Sentrale og lokale myndigheters autoritet er blitt sterkt redusert siden krigen brøt ut, og er blitt erstattet av ulike militser, hvor STC-tilknyttede styrker siden august 2019 har vært dominerende (UNSC 2022, s. 14-15). Fraværet av et statlig voldsmonopol reflekteres i ACLEDs registreringer, som viser at det meste av volden i Aden siden 2016 skyldes sammenstøt mellom ulike bevæpnede grupper, attentater mot enkeltpersoner og improviserte veibomber.

Diagram 6: Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Aden – før, under og etter våpenhvilen (ACLED 2023)

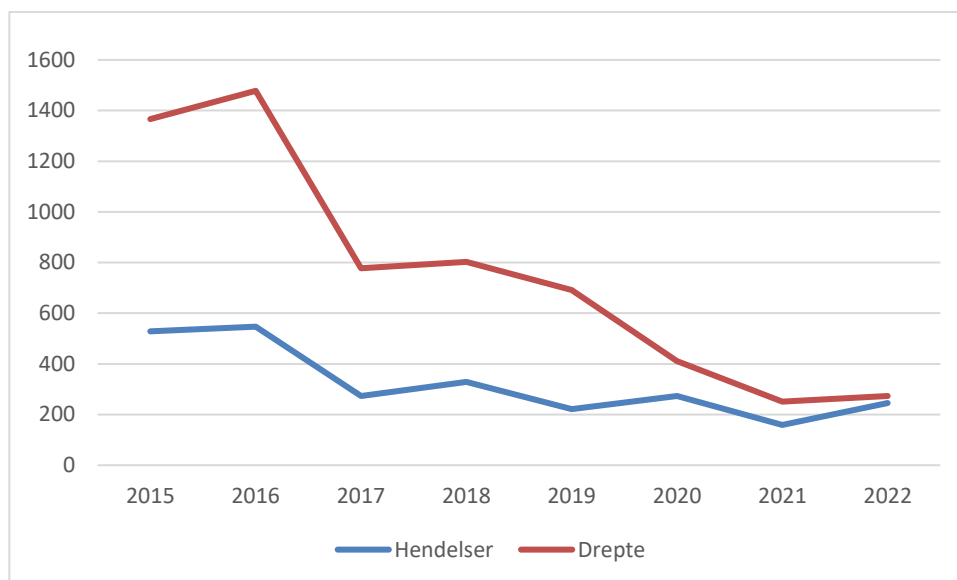
Våpenhvilen innebar ikke signifikante utslag i antallet registrerte konfliktrelaterte hendelser og dødsfall (se diagram 6). Det kan skyldes at konflikt dynamikken i Aden i større grad er påvirket av lokale forhold enn den overordnede konflikten mot Houthi-regimet.

²⁴ Det relativt høye antall drepte i 2016, sammenlignet med de påfølgende årene, skyldes blant annet flere selvmordsaksjoner, hvor IS påtok seg ansvaret (ACLED 2023).

4.2.3 Taiz

Ifølge et estimat utarbeidet av OCHA (2021), talte befolkningen i Taiz by i 2021 om lag 350 000, i tillegg til om lag 50 000 internt fordrevne.

Diagram 7: Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Taiz²⁵ (ACLED 2023)

Taiz har vært delt av en frontlinje siden 2015. Regjeringstilknyttede styrker kontrollerer mesteparten av byen, mens houthiene kontrollerer nordlige forsteder og den nordøstlige forstaden Hawban. Frontlinjen består dels av et utbombet ingenmannsland, minelagt og bevoktet av snikskyttere (Farouq 2021a, s. 6).

Houthi-styrker kontrollerer i tillegg de tre viktigste veiene ut av Taiz. Det gjør at befolkningen bosatt i regjeringskontrollerte deler av byen, er avhengige av å bruke en smal vei som går over et fjellpass sør for byen, for å kunne reise inn og ut av Taiz (Coombs & Salah 2023; Salisbury & Ali-Kahn 2022).²⁶

De regjeringstilknyttede styrkene består av flere fraksjoner, med ulike geografiske og politiske tilknytninger, deriblant til Islah, sosialistiske og nasseristiske partier og salafistiske bevegelser. Tidvis har fraksjonene kjempet mer mot hverandre om kontrollen over de «regjeringskontrollerte» delene av Taiz, enn mot Houthi-styrkene som omringer byen. Islah-fraksjonen beskrives av de fleste nyere kildene

²⁵ Tallene for for Taiz by er de som er registrert i de urbane distriktene Al-Mudhaffar, Al-Qahirah og Al-Salh, i tillegg til registreringer i nabodistrikter som ACLED har markert «Taiz».

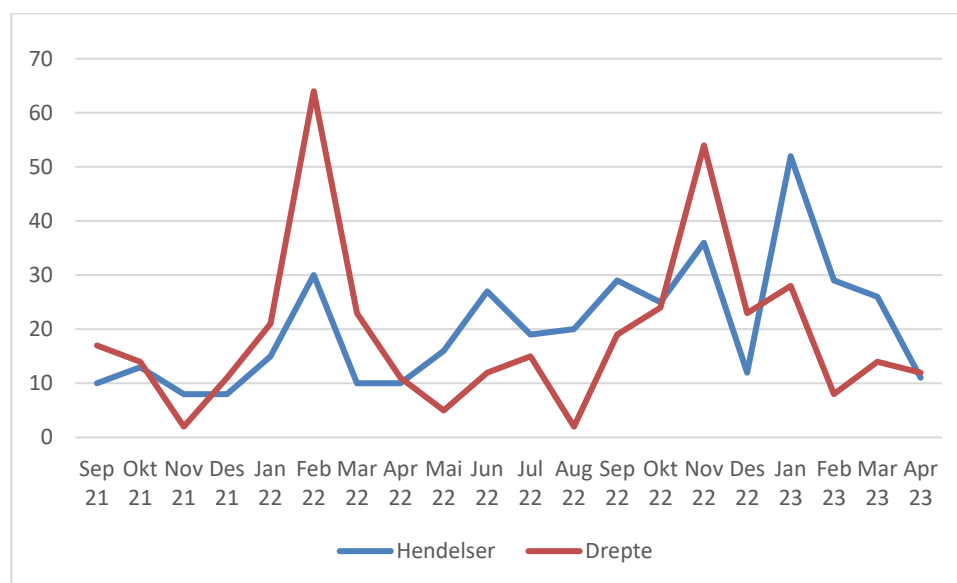
²⁶ Merk at det for den generelle sivilbefolkningen er mulig å reise inn og ut av Houthi-kontrollerte områder, så lenge man ikke har noe utestående med en av partene. Flere kilder viser for eksempel til at befolkningen i Taiz sentrum som ønsker å reise til den Houthi-kontrollerte forstaden Hawban nå må reise i om lag fem–seks timer via veien over fjellpasset i sør, da det ikke er mulig å reise over selve frontlinjen i Taiz by. Før krigen tok tilsvarende reise om lag 15 minutter. I forbindelse med slike reiser må man krysse veikontrollposter, hvor man blir kontrollert og kan bli avkrevd å betale en avgift for å passere (Coombs & Salah 2023; Salisbury & Ali-Kahn 2022).

som den dominerende fraksjonen (Alhaj 2022, s. 6-7; Farouq 2021a, s. 8-9; 2021b; UNSC 2021, s. 18-21).

ACLEDs registreringer av konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Taiz, viser at intensiteten i kamphandlingene har gått gradvis ned siden krigen brøt ut i 2015 (se diagram 7). Antallet hendelser og dødsfall er imidlertid fremdeles klart høyere i Taiz enn i Sana og Aden, særlig sett hen til befolkningstallet. Det henger sammen med artilleribeskytningen og de tidvise offensivene på tvers av frontlinjen. Mesteparten av den registrerte volden de senere årene, knytter seg til væpnede trefninger, både internt blant militsene i Taiz og på tvers av frontlinjen, og artilleribeskytning.

Sivile rammes også av krigshandlingene. Årlig registreres titalls sivile dødsfall som følge av artilleriild, snikskyttere og landminer i tilknytning til frontlinjene (CIMP 2023a, s. 10; 2023c, s. 2).

Diagram 8: Konfliktrelaterte hendelser og dødsfall i Taiz – før, under og etter våpenhvilen (ACLED 2023)

Det fant sted flere brudd på våpenhvilen i Taiz by gjennom hele perioden, blant annet i form av artilleribeskytning, men ingen av partene igangsatte større militære offensiver (Khelifi, Roe & Nevola 2022).²⁷ I en analyse publisert etter at våpenhvilen løp ut, fant CIMP²⁸ (2022b) at i underkant av 80 sivile ble drept eller skadet som følge av konflikthendelser i Taiz by under våpenhvilens seks måneder,

²⁷ Houthis styrker igangsatte imidlertid en offensiv vest for byen i august 2022, med sikte på å ta den siste store «regjeringskontrollerte» veien ut av Taiz. Dette angrepet ble slått tilbake etter harde kamper, og trekkes frem som et av de alvorligste bruddene på våpenhvilen (Khelifi, Roe & Nevola 2022; SCSS 2022d).

²⁸ For mer om Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), se kapittel 5.

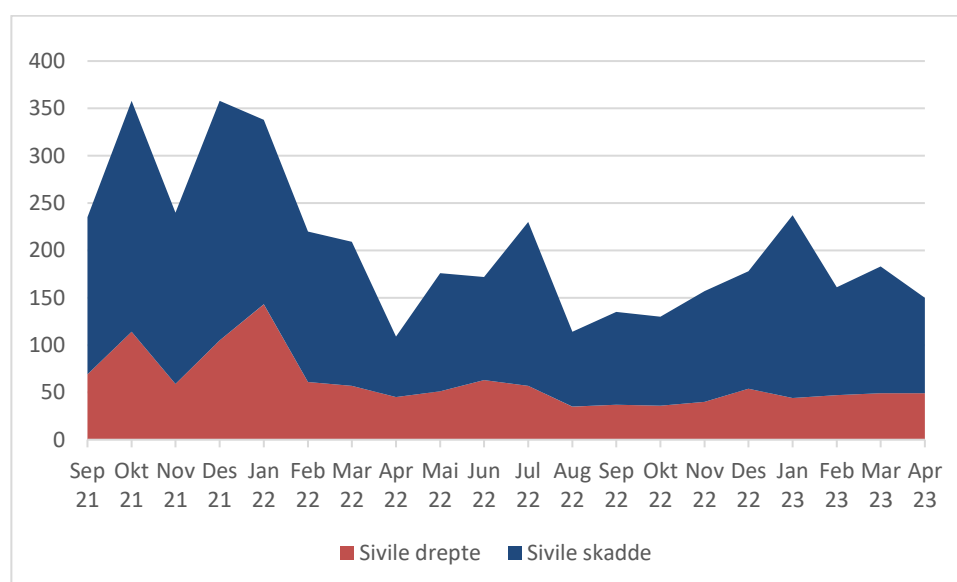
en liten økning sammenlignet med det foregående halvåret, da i underkant av 60 sivile ble drept eller skadet.

Sana'a Center for Strategic Studies (2022b) viser til en økning i volden etter at våpenhvilen gikk ut, og at de første kampene mellom Houthi- og regjerings-tilknyttede styrker i (utkanten av) byen fant sted 7. oktober.

5 Hvordan rammes sivile av volden?

Den FN-tilknyttede tjenesten Civilian Impact Monitoring Project (CIMP) har siden 1. januar 2018 samlet inn informasjon og rapportert om hendelser, hvor sivile har blitt rammet som følge av væpnet konflikt i Jemen.²⁹

Diagram 9: Konfliktrelaterte sivile dødsfall og skader i Jemen – før, under og etter våpenhvilen

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av data fra CIMP.

Som diagrammet over viser, registrerte CIMP om lag halvparten så mange sivile skadde og drepte under våpenhvilen, sammenlignet med de seks forutgående

²⁹ CIMP (2023d) samler inn informasjonen fra åpne kilder, som nyhetssaker og sosial media. Ifølge egne retningslinjer etterstreber CIMP å verifisere hendelsene gjennom bruk av flere (åpne) kilder. Hendelser som ikke fremstår som del av en væpnet konflikt, inkluderes ikke. For eksempel inkluderes ikke skyteepisoder med mindre enn to drepte, dersom hendelsen skjer utenfor en konfliktsone. Dersom en skyteepisode med mindre enn to drepte finner sted i en konfliktsone, inkluderes den likevel, tilsynelatende uavhengig om den er relatert til konflikten eller ikke.

månedene.³⁰ Nedgangen skyldes i hovedsak at koalisjonen ikke har gjennomført luftangrep siden våpenhvilen ble undertegnet i april 2022. I de seks månedene etter våpenhvilens utløp, har antallet sivile ofre igjen gått noe opp. Det skyldes blant annet en økning i antallet ofre for landminer og udetonerte eksplosiver (se avsnitt 4.2).

Ikke alle voldshendelsene registrert av CIMP, har en direkte tilknytning til borgerkrigen, men kan skyldes andre typer væpnede konflikter. For eksempel var om lag halvparten av de registrerte tilfellene der en sivilist ble skutt med et håndvåpen første kvartal 2023, knyttet til en privat konflikt (CIMP 2023c, s. 2).³¹

5.1 Luftbombing og artilleribeskytning

Den Saudi-ledede koalisjonen har gjennomført en massiv luftkampanje, i hovedsak rettet mot Houthi-styrker og mål i områder under houthienes kontroll. Yemen Data Project (u.å.) har registrert i overkant av 25 000 flytokt over Jemen. Oversikten over angrepene på organisasjonens nettsider, viser at luftkampanjen var på sitt mest intensive i de første årene av krigen, men at bombingene holdt frem helt til våpenhvileavtalen i april 2022. Etter dette er det ikke registrert luftangrep fra koalisjonens side i Jemen.

Koalisjonens luftbombing har ifølge Yemen Data Project (u.å.) tatt i underkant av 9000 sivile liv, og skadet i overkant av 10 000. HRW (2015, 2016, 2018) har i flere rapporter dokumentert angrep mot sivile mål, deriblant mot private boliger, markeder og sivile fabrikker.

Både Houthi- og anti-Houthi-styrker bruker bombekastere og artilleri ved frontlinjene. Artilleribeskytning er ifølge CIMP en av de viktigste årsakene til konfliktrelaterte sivile dødsfall og skader i Jemen.³² I første kvartal 2023 ble det registrert klart flest sivile ofre for artilleribeskytning ved frontlinjene i den nordlige Saada-provinsen. CIMP (2023b, 2023c) registrerte også sivile skadde og drept i andre provinser, deriblant ved frontlinjene i Taiz-provinsen, inkludert i Taiz by, og sør i Hudaydah-provinsen.

³⁰ Landinfo har fjernet én hendelse januar 2022 fra graf 9, som alene sto for til sammen 327 sivile ofre (91 dødsfall/236 skadde) (CIMP 2022a). Hendelsen var et luftangrep på et interneringssenter for migranter i Saada by (BBC News 2022), og er utelatt fordi det høye antallet ofre gjør den til en statistisk utligger.

³¹ CIMP (2023c, s. 2) registrerte 80 skadde eller drept sivile som følge av håndvåpen i Jemen første kvartal 2023, hvorav 42 var tilknyttet en privat konflikt.

³² I 2022 registrerte CIMP (2023a) 121 sivile dødsfall og 392 skadde som følge av granat- og artillerinedslag i Jemen.

5.2 Miner og udetonerte eksplosiver

Ekspertpanelet har dokumentert at Houthi-styrker bruker anti-personellminer ved fronten, og at bruken synes å være utstrakt (UNSC 2020, s. 43-44; 2021, s. 44-45; 2022, s. 290-301). Koalisjonen har på sin side brukt klasebomber ved flere anledninger (AI 2016; UNSC 2017, s. 160-166).

Ifølge CIMP (2023a) er landminer og udetonerte eksplosiver en av de viktigste årsakene til konfliktrelaterte skader og dødsfall i Jemen.³³ Mange av ofrene er barn (Save the Children 2023). I forbindelse med våpenhvilen ble det registrert en økning i antall ofre. Oppgangen skyldes trolig at sivile fikk større bevegelsesfrihet ettersom kamphandlingene opphørte, og med det ble mer eksponert for landminer og udetonerte eksplosiver (ACAPS 2023b; UNSC 2023, s. 40).

De fleste ulykkene som involverer landminer, skjer i tilknytning til frontlinjen eller ved tidligere frontlinjer, og over halvparten ble registrert i Hudaydah-provinsen (CIMP 2023a).

5.3 Landeveisreiser

Borgerkrigen har gjort de fleste landeveisreiser mer kompliserte, særlig dersom man krysser mellom nominelt regjeringskontrollerte og Houthi-kontrollerte områder.

Flere av Jemens hovedveier er eller har vært stengt, fordi de er for nære frontlinjene, har strategisk betydning for de stridende partene eller er blitt ødelagt. Det tvinger reisende til å ta alternative ruter, som ofte er i langt dårligere stand. De ulike partene opererer veikontrollposter, hvor soldater kontrollerer forbi-passerende og krever inn «veiavgifter» (Coombs & Salah 2023). I en artikkel i *The Yemen Review* beskriver Redha Qarhash (2023) en reise fra Aden til Sana, som innebar å passere over 30 veikontrollposter og som tok til sammen 16 timer, delvis på svært dårlige veier.³⁴ Strekninger kan også bli stengt eller gjort ufremkommelige uten forvarsel, som følge av kamphandlinger mellom partene (Coombs & Salah 2023; Mwatana for Human Rights 2021).

Selv om det generelt er mulig for sivilbefolkningen å reise mellom Houthi- og regjeringskontrollerte områder, kan man bli utsatt for grundige undersøkelser ved veikontrollposter. Ifølge kilder Landinfo har konsultert, bes man fremvise ID-kort, i tillegg til å oppgi familienavn, stammetilhørighet og årsak for å reise. Det er vanlig å ha en kontaktperson på den andre siden, som ved behov kan bekrefte ens identitet og ærend i forbindelse med passering av veikontrollposter (Kilde A 2020; Kilde B 2022; Yemen Office Network 2020). Ifølge en nylig rapport fra

³³ I 2022 registrerte CIMP (2023a) 186 sivile dødsfall og 378 skadde som følge av miner og udetonerte eksplosiver.

³⁴ Ifølge Google Maps veibeskrivelse-funksjonen skal denne turen ta 8 timer og 30 minutter.

Sana'a Center for Strategic Studies (Coombs & Salah 2023, s. 12-13), er det ikke uvanlig at elektroniske enheter blir gjennom søkt ved veikontrollposter av soldater på jakt etter kompromitterende materiale som kan brukes til utpressing.

Ovennevnte rapport viser også til at man kan diskrimineres på bakgrunn av regional tilhørighet, særlig personer fra nord i sørlige områder. STC-tilknyttede Security Belt-styrker ved *masn'a al-hadid*³⁵-veikontrollposten utenfor Aden, skal ifølge forfatterne være beryktede for å nekte personer fra nord innreise til byen (Coombs & Salah 2023, s. 13).

Houthi-regimet har innført krav om at kvinner må ha følge av ektefelle eller *mahram*, en nær mannlig slektning.³⁶ Dette inkluderer utreise fra landet via Sana flyplass.³⁷ Kravet om slik anstand ved reiser praktiseres også i deler av de regjeringskontrollerte områdene, deriblant i Marib, Abyan og Lahj-provinsene (ACAPS 2023a; OCHA 2022).

6 Humanitære forhold

Selv om mange sivile har blitt utsatt for direkte voldshandlinger i forbindelse med borgerkrigen, er det likevel de indirekte konsekvensene, i form av en økonomi i fritt fall, matvaremangel og kollaps av offentlige tjenester, som har krevd flest sivile liv. I en studie publisert av UNDP høsten 2021, ble det estimert at totalt 377 000 hadde dødd som følge av krigen, hvorav om lag 60% av dødsfallene hadde indirekte årsaker.³⁸ Det store flertallet var barn under fem år, som døde på grunn av under- eller feilernæring (Hanna, Bohl & Moyer 2021, s. 32-34).

Crisis Group (2022a, s. 22) påpekte i en rapport i fjor at den humanitære katastrofen ikke i hovedsak skyldes mangel på mat, rent vann eller medisiner, men at mange ikke har råd til disse varene på grunn av lave inntekter og høye priser. Samtidig la organisasjonen skylden for utviklingen på «den økonomiske krigen» mellom Houthi-regimet og den internasjonalt anerkjente regjeringen, som blant annet har bidratt til å sterkt svekke den lokale valutaen og gjort offentlige lønns-utbetalinger uforutsigbare eller fraværende.

³⁵ Masn'a al-hadeed betyr «jernfabrikken».

³⁶ Mahram er i islamsk rett en mannlig slektning som en muslimsk kvinne ikke kan gifte seg med, fordi slektskapsbåndet er for nært.

³⁷ Per mai 2023 går den eneste internasjonale kommersielle flyvningen fra Sana til Amman i Jordan, to ganger i uken.

³⁸ Studien baserer seg delvis på ACLEDs tallmateriale for konfliktrelaterte dødsfall. I tillegg til de 154 000 konfliktrelaterte dødsfallene registrert av ACLED, hvorav om lag 90 % er stridende, estimerer studien at 223 000 dødsfall har indirekte årsaker (Hanna, Bohl & Moyer 2021).

IPC (2022) anslo i november 2022 at mer enn halvparten av befolkningen, om lag 17 millioner, har for lite mat til å dekke sitt daglige behov.³⁹ FNs kontor for koordinering av humanitær innsats, OCHA (2023), anslår, delvis basert på IPCs anslag om matvaresituasjonen, at i overkant av 21 millioner – om lag 70 % av befolkningen – vil ha behov for humanitær bistand i 2023. Dette var en nedgang fra året før, hvor OCHA anslo at i overkant av 23 millioner hadde et slikt behov.

6.1 Internt fordrevne

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC 2023) anslår at 4,5 millioner mennesker var internt fordrevne ved utgangen av 2022.⁴⁰ FN-organisasjoner, som IOM (2023) og OCHA (2023, s. 15-16), viser også til dette anslaget. Det anslås at om lag 1,5 millioner bor i uformelle IDP-bosetninger,⁴¹ mens 3 millioner leier husvære eller bor hos familie et annet sted i landet (ACAPS 2023c, s. 4).

Provinsene med flest internt fordrevne per desember 2022, var Marib (903 000), Hajjah (578 000), al-Hudaydah (563 000) og Taiz (445 000) (UNHCR 2023).⁴²

³⁹ Matvaretilgangen i Jemen har i lang tid vært sårbar. Også før borgerkrigen var om lag halvparten av befolkningen periodevis uten tilstrekkelig mat for å dekke sitt daglige behov (IPC 2022).

⁴⁰ Anslaget er basert på data fra ulike internasjonale organisasjoner, og er summen av antallet personer som var fordrevet ved utgangen av 2020 og antallet som ble fordrevet for første gang i 2021 og 2022 (IDMC 2023).

⁴¹ Av de 1,5 millioner i uformelle leire, anslås det at 615 000 bor i nominelt regjeringskontrollerte områder, mens 909 000 bor i houthi-områder (ACAPS 2023c, s. 4).

⁴² Disse tallene er hentet fra [UNHCRs «Operational Data Portal»](#), som basert på flere kilder, presenterer statistikk om flyktninger og internt fordrevne i Jemen (UNHCR 2023).

Skriftlige kilder

ACAPS (2020, 17. juni). *The Houthi Supervisory System: The interplay of formal state institutions and informal political structures*. Genève: ACAPS. Tilgjengelig fra https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20200617_acaps_yemen_analysis_hub_the_houthi_supervisory_system.pdf [lastet ned 15. juni 2022].

ACAPS (2023a, 3. mars). *Social impact monitoring report: October-December 2022*. Genève: ACAPS. Tilgjengelig fra https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20230302_acaps_yah_simp_october_to_december_2022.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

ACAPS (2023b, 5. mai). *Social Impact Overview 2022*. Genève: ACAPS. Tilgjengelig fra https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20230505_acaps_thematic_report_yemen_social_impact_overview_2022.pdf.

ACAPS (2023c, 14. april). *Yemen: Challenges to Housing, Land, and Property Rights*. Genève: ACAPS. Tilgjengelig fra https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20230414_acaps_yemen_challenges_to_housing_land_and_property_rights.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

ACLED, dvs. Armed Conflict Location and Data Project (2023, 30. april). *Data Export Tool - Middle East* Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/data-export-tool/>.

AFP News (2021, 18. november). Yemen Huthis say nearly 15,000 rebels killed since mid-June. *France 24*. Tilgjengelig fra <https://www.france24.com/en/live-news/20211118-yemen-huthis-say-nearly-15-000-rebels-killed-since-mid-june> [lastet ned 13. juni 2023].

AI, dvs. Amnesty International (2016, 23. mai). *Yemen: Children among civilians killed and maimed in cluster bomb "minefields"*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/05/yemen-children-among-civilians-killed-and-maimed-in-cluster-bomb-minefields/>.

Al-Batati, Saeed (2023, 30. januar). Yemeni leader creates military unit under reconstruction strategy. *Arab News*. Tilgjengelig fra <https://www.arabnews.com/node/2241701/middle-east> [lastet ned 13. juni 2023].

Al-Deen, Maysaa Shuja (2022, 11. juli). *Entrenched Power: The Houthi Structure of Governance*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/Entrenched_Power_The_Houthi_System_of_Governance_en.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

Al-Gabarni, Adnan (2022, 14. mars). Who are the Houthis? The hidden structures and key leaders who actually run the organization. *Al-Masdar*. Tilgjengelig fra <https://al-masdaronline.net/national/922> [lastet ned 13. juni 2023].

Al-Madhaji, Maged (2020, 5. oktober). *Marib's Tribes Hold the Line Against the Houthi Assault*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/Marib_Tribes_Hold_the_Line_Against_the_Houthi_en.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

Al-Madhaji, Maged (2022, 18. august). *Defeat in Shabwa Forces Islah to Reckon With New Political Reality*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra <https://sanaacenter.org/publications/analysis/18497> [lastet ned 13. juni 2023].

- Al-Madhaji, Maged (2023, 22. februar). *A Looming Battle over Wadi Hadramawt*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/A_Looming_Battle_over_Wadi_Hadramawt_en.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Al-Monitor (2023, 17. januar). Women's campaign in Yemen protests Houthi dress code rules. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/originals/2023/01/womens-campaign-yemen-protests-houthi-dress-code-rules> [lastet ned 13. juni 2023].
- Al-Muslimi, Farea (2022, 5. mai). Yemen's Great Enabler Departs. *New Lines Magazine*. Tilgjengelig fra <https://newlinesmag.com/argument/yemens-great-enabler-departs/> [lastet ned 13. juni 2023].
- Al-Qodasi, Naif & Al-Gabarni, Adnan (2021, 3. januar). Parallel militaries: Anatomy of the armed forced fighting Yemen's war. *Al-Masdar Online*. Tilgjengelig fra <https://al-masdaronline.net/national/915> [lastet ned 13. juni 2023].
- Alhaj, Abdullah (2022, 22. januar). *Social Fragmentation and Restoration in Taiz*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/Social_Fragmentation_and_Restoration_in_Taiz_en.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Ali-Kahn, Veena (2023, 4. mai). *Yemen's Troubled Presidential Leadership Council*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/yemens-troubled-presidential-leadership-council> [lastet ned 13. juni 2023].
- Baron, Adam & Basalma, Monder (2021, 20. april). *The Case of Hadhramaut: Can Local Efforts Transcend Wartime Divides in Yemen?* New York: The Century Foundation. Tilgjengelig fra <https://tcf.org/content/report/case-hadhramaut-can-local-efforts-transcend-wartime-divides-yemen/>.
- BBC Monitoring (2023, 17. april). Yemen Country Profile. *BBC Monitoring*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14704852> [lastet ned 13. juni 2023].
- BBC News (2015a, 20. mars). Yemen Crisis: More than 100 die in attack on Sanaa mosques. *BBC News* Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-31983627> [lastet ned 13. juni 2023].
- BBC News (2015b, 24. september). Yemen suicide bombing in Sanaa mosque "kills 25". *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-34344648> [lastet ned 13. juni 2023].
- BBC News (2022, 21. januar). Scores killed in Yemen prison air strike carnage. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-60082788> [lastet ned 13. juni 2023].
- Brandt, Marieke (2017). *Tribes and Politics in Yemen: A History of the Houthi Conflict*. London: Hurst & Company.
- Carboni, Andrea & Sulz, Matias (2020, 14. januar). *The Wartime Transformation of AQAP in Yemen*. ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/2020/12/14/the-wartime-transformation-of-aqap-in-yemen/> [lastet ned 13. juni 2023].
- CIMP, dvs. Civilian Impact Monitoring Project (2022a). *CIMP Monthly Report: January 2022*. Sana: CIMP. Tilgjengelig fra

<https://civilianimpact.activehosted.com/social/e593c562359c3c2e42a22b808d3383e7.3906>
[lastet ned 13. juni 2023].

CIMP, dvs. Civilian Impact Monitoring Project (2022b, oktober). *Thematic Report: Examining the increased impact of armed violence on civilians in Ta'izz city during the UN-mediated truce*. Sana: CIMP. Tilgjengelig fra https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/20221018_CIMP%20Thematic%2009_Taiz%20City%20Post%20Truce.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

CIMP, dvs. Civilian Impact Monitoring Project (2023a, mars). *2022 Annual Report: 1 January - 31 December 2022*. Sana: CIMP. Tilgjengelig fra <https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Annual%20Report%202022.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].

CIMP, dvs. Civilian Impact Monitoring Project (2023b, 11. mai). *CIMP Monthly Report: April 2023*. Sana: CIMP. Tilgjengelig fra <https://civilianimpact.activehosted.com/social/2b8f621e9244cea5007bac8f5d50e476.4289> [lastet ned 13. juni 2023].

CIMP, dvs. Civilian Impact Monitoring Project (2023c, 13. april). *CIMP Quarterly Report, Q1 2023: January - March 2023*. Sana: CIMP. Tilgjengelig fra https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2023_Q1.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

CIMP, dvs. Civilian Impact Monitoring Project (2023d). *Methodology*. Tilgjengelig fra <https://civilianimpactmonitoring.org/methodology> [lastet ned 19. mai 2023].

Coombs, Casey & Salah, Salah Ali (2023, 15. januar). *The War on Yemen's Roads*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/The_War_on_Yemens_Roads.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

Crisis Group (2020, 2. juli). *Rethinking Peace in Yemen*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/216-rethinking-peace-yemen> [lastet ned 20. april 2022].

Crisis Group (2021, 14. oktober). *After al-Bayda, the Beginning of the Endgame for Northern Yemen?* Sana: Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/b84-after-al-bayda-beginning-endgame-northern-yemen> [lastet ned 13. juni 2023].

Crisis Group (2022a, 20. januar). *Brokering a Ceasefire in Yemen's Economic Conflict*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://icg-prod.s3.amazonaws.com/231-yemen-economic-conflict.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].

Crisis Group (2022b, 29. desember). *How Huthi-Saudi Negotiations Will Make or Break Yemen*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <https://icg-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2023-01/b089-huthi-saudi-negotiations.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].

Crisis Group (2022c, 29. april). *Truce Test: The Huthis and Yemen's War of Narratives*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://icg-prod.s3.amazonaws.com/233-yemen-war-of-narratives.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].

Crisis Group (2023, 19. april). *The Impact of the Saudi-Iranian Rapprochement on Middle East Conflicts*. Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iran-saudi-arabia/impact-saudi-iranian> [lastet ned 13. juni 2023].

- d'Hauthuille, Valentine (2018, 20. juli). *Who har the UAE-backed Forces Fighting on the Western Front in Yemen?* ACLED. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/44lzJS6> [lastet ned 13. juni 2023].
- Dashela, Adel (2020, 6. november). *Coercing Compliance: The Houthis and the Tribes of Northern Yemen*. Washington Institute. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/coercing-compliance-houthis-and-tribes-northern-yemen> [lastet ned 13. juni 2023].
- Dashela, Adel (2022, 14. februar). *Northern Yemeni Tribes During the Eras of Ali Abdullah Sales and the Hotuhi Movement: A Comparative Study*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/Northern_Yemeni_Tribes_during_the_Eras_of_Ali_Abdullah_Sale_h_and_he_Houthi_Movement_A_Comparative_Study_en.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Dresch, Paul (2000). *A History of Modern Yemen*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Farouq, Khaled (2021a, 5. mai). *Short on Trust, Weapons and Planning, Government Surge in Taiz Fails*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/Government_Surge_in_Taiz_Fails_en.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Farouq, Khaled (2021b, 14. august). *Taiz: A Hotbed of Irregular Militias*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/Taiz_A_Hotbed_of_Irregular_Militias_En.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Ghobari, Mohammed & Sukhtian, Lara (2015, 17. juni). Islamic car bombs kill or injure 50 in Yemeni capital. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/uk-yemen-security-idUKKBN0OX0KO20150617>.
- Hanna, Taylor; Bohl, David K. & Moyer, Jonathan D. (2021). *Assessing the Impact of War in Yemen: Pathways for Recovery*. Sana: UNDP. Tilgjengelig fra https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-09/Impact%20of%20War%20Report%203%20-%20QR_0.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Hill, Ginny (2017). *Yemen Endures: Civil War, Saudi Adventurism and the Future of Arabia*. London: Hurst.
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2015, 26. November). *What Military Target Was in My Brother's House: Unlawful Coalition Airstrikes in Yemen*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/yemen1115_4up_0.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2016, 11. juli). *Bombing Businesses: Saudi Coalition Airstrikes on Yemen's Civilian Economic Structures*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/yemen0716web.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2018, 24. august). *Hiding Behind the Coalition: Failure to Credibly Investigate and provide Redress for Unlawful Attacks in Yemen*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/yemen0818_web2.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- IDMC, dvs. Internal Displacement Monitoring Centre (2023, 24. mai 2023). *Yemen - Displacement data*. Tilgjengelig fra <https://www.internal-displacement.org/countries/yemen> [lastet ned 9. juni].

- IOM, dvs. International Organisation for Migration (2023). *IOM Yemen: 2023 Operational review*. Sana: IOM. Tilgjengelig fra <https://yemen.iom.int/sites/g/files/tmzbd1176/files/documents/2023-05/en-iom-yemen-overview-april-2023.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].
- IPC, dvs. Integrated Food Security Phase Classification (2022, 16. november). *Yemen: Acute Food Insecurity Snapshot, October - December 2022*. Roma: IPC. Tilgjengelig fra https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Yemen_Acute_Food_Insecurity_Projection_Update_2022Oct_Dec_Snapshot_En.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Johnsen, Gregory D. (2022a). Shabwa and Cracks in the Foundation of Yemen's Presidential Leadership Council. Tilgjengelig fra <https://agsiw.org/shabwa-and-cracks-in-the-foundation-of-yemens-presidential-leadership-council/> [lastet ned 13. juni 2023].
- Johnsen, Gregory D. (2022b, 24. februar). The UAE's Three Strategic Interests in Yemen. *The Arab Gulf States Institute in Washington* (AGSIW). Tilgjengelig fra <https://agsiw.org/the-uaes-three-strategic-interests-in-yemen/> [lastet ned 13. juni 2023].
- Khelifi, Raed; Roe, Emile & Nevola, Luca (2022, 14. oktober). Violence in Yemen During the UN-Mediated Truce: April-October 2022. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/2022/10/14/violence-in-yemen-during-the-un-mediated-truce-april-october-2022/> [lastet ned 13. juni 2023].
- Knights, Michael; Al-Gabrani, Adnan & Coombs, Casey (2022). The Houthi Jihad Council: Command and Control in "the Other Hezbollah". *CTS Sentinel*, 15(10). Tilgjengelig fra <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2022/10/CTC-SENTINEL-102022.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].
- Lackner, Helen (2023). *Yemen in Crisis: Devastating Conflict, Fragile Hope*. London: Saqi Books.
- Landinfo (2022, 27. juni). *Jemen: Sivilregister, identitetsdokumenter og pass*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/06/Jemen-temanotat-Sivilregister-identitetsdokumenter-og-pass-Oppdatering-27062022.pdf>.
- Magdy, Samy (2023, 11. januar). Report: Arms supplied by UK, US killed civilians in Yemen. *AP News*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/politics-united-kingdom-yemen-government-saudi-arabia-a8dd0a5e5d2f42f1ae4b0e6d309f96cb> [lastet ned 13. juni 2023].
- Mwatana for Human Rights (2021). *How the War Lengthened Our Journeys*. Tilgjengelig fra <https://mwatana.org/en/war-lengthened-our-journeys/> [lastet ned 20. april].
- Nevola, Luca & Shiban, Baraa (2020). The Role of "Coup Forces," Saleh, and the Houthis. I: Day, Stephen W. & Brehony, Noel (Red.), *Global, Regional, and Local Dynamics in the Yemeni Crisis* (s. 233-252). London: Palgrave Macmillian.
- OCHA. (2021). Population Dataset 2021. I OCHA (Red.). Tilgjengelig fra https://data.humdata.org/dataset/1ffe81f1-b980-430f-b53e-dd79e936f291/resource/798d2e35-951e-4313-832f-16c853b616ed/download/yemen_hno_2021_population_dataset.xlsx [lastet ned 13. juni 2023].
- OCHA (2022, 30. juni). *Access Snapshot - April to June 2022*. Sana: OCHA. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/attachments/f0cbe8e6-0126-4c84-9130-b7f7b4c49138/Access%20Snapshot%20Apr-Jun%202022_04_final.pdf [lastet ned 13. juni 2023].

- OCHA (2023, januar). *Humanitarian Response Plan: Yemen*. New York: OCHA. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/attachments/d9eed03e-0cab-4010-bb48-618a2b0ae1aa/Ye_HRP_2023_Final.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Political Geography Now (2023). *Yemen Control Map & Report - March 2023*. Political Geography Now. Tilgjengelig fra <https://www.polgeonow.com/2023/03/yemen-control-map-2023.html> [lastet ned 8. juni 2023].
- Qarhash, Redha (2023, 15. mai). Returning Home: An Ardourous Journey to a Changed Yemen. *The Yemen Review - April 2023*. Tilgjengelig fra <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/april-2023/20184> [lastet ned 13. juni 2023].
- Rabeh, Ali (2023, 31. januar). Yemen Forms "National Shield Forces" Headed by Al-Alimi. *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://english.aawsat.com/home/article/4128996/yemen-forms-%E2%80%99national-shield-forces%E2%80%99headed-al-alimi> [lastet ned 13. juni 2023].
- Rogers, Joshua (2020, 31. desember). *Changing Local Governance in Yemen: District and governorate institutions in the areas under Ansar Allah's control*. (Berghof Working Paper 12/2020). Berlin: Berghof Foundation. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/41K68QM> [lastet ned 13. juni 2023].
- Roy, Emile (2023, 6. april). *Al-Qaeda in the Arabian Peninsula: Sustained Resurgence* Falmer: ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/2023/04/06/al-qaeda-in-the-arabian-peninsula-sustained-resurgence-in-yemen-or-signs-of-further-decline/>.
- Salisbury, Peter (2022, 8. april). *Behind the Yemen Truce and Presidential Council Announcements* (International Crisis Group). Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/behind-yemen-truce-and-presidential-council-announcements> [lastet ned 20. april 2022].
- Salisbury, Peter & Ali-Kahn, Veena (2022, 19. mai). *Toward open Roads in Yemen's Taiz*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/toward-open-roads-yemens-taiz> [lastet ned 13. juni 2023].
- Salmoni, Barak A.; Loidolt, Bryce & Wells, Madeleine (2010). *Regime and Periphery in Northern Yemen: The Huthi Phenomenon*. Santa Monica (CA.): RAND Corporation. Tilgjengelig fra https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2010/RAND_MG962.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Save the Children (2023, 23. mars). *Watching Our Every Step: The Deadly Legacy of Explosive Ordnance for Children in Yemen*. London: Save the Children. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/3MsxZ1c>.
- Schmitz, Charles & Burrowes, Robert D. (2017). *Historical Dictionary of Yemen*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- SCSS, dvs. Sana'a Center for Strategic Studies (2022a, 13. mars). *Graveyard of Hubris: Yemen Annual Review 2021*. Sana: Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/TYR_Annual_report_2022_en.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- SCSS, dvs. Sana'a Center for Strategic Studies (2022b, 14. november). *Houthis Attack Oil Ports. The Yemen Review, October 2022*. Tilgjengelig fra <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/october-2022/19004> [lastet ned 13. juni 2023].

- SCSS, dvs. Sana'a Center for Strategic Studies (2022c, 15. mars). State of the War. *The Yemen Review, January and February 2022*. Tilgjengelig fra <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/jan-feb-2022/17005> [lastet ned 13. juni 2023].
- SCSS, dvs. Sana'a Center for Strategic Studies (2022d, 8. september). UAE- and STC-Affiliated Forces Win the Second Battle for Shabwa. *The Yemen Review, August 2022*. Tilgjengelig fra <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/august-2022/18643> [lastet ned 13. juni 2023].
- SCSS, dvs. Sana'a Center for Strategic Studies (2023a). Fighting Escalates on Multiple Fronts. *The Yemen Review*. Tilgjengelig fra <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/march-2023/20001> [lastet ned 13. juni 2023].
- SCSS, dvs. Sana'a Center for Strategic Studies (2023b, 9. mars). Nation's Shield Forces Bolster Al-Alimi's Influence *The Yemen Review*. Tilgjengelig fra <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/jan-feb-2023/19707> [lastet ned 13. juni 2023].
- SCSS, dvs. Sana'a Center for Strategic Studies (2023c, 20. februar). *Yemen Annual Review 2022*. Sana'a Center for Strategic Studies. Tilgjengelig fra https://sanaacenter.org/files/TYR_annual_report_2022.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Steinberg, Guido (2021, august). *The "Axis of Resistance": Iran's Expansion in the Middle East is Hitting a Wall*. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP). Tilgjengelig fra https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2021RP06_Axis_of_Resistance.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Testot, Christian (2017, 4. oktober). *Nomadic Diplomacy: The Case of Yemen*. Paris: Ifri. Tilgjengelig fra https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/testot_nomadic_diplomacy_yemen_2017.pdf [lastet ned 13. juni 2023].
- Transfeld, Mareike; al-Iriani, Mohamed; Sultan, Maged & Heinze, Marie-Christine (2021, 15. april). *Local Security Governance in Yemen in Times of War: The Cases of al-Hudayda, Ta'iz and Aden*. Taiz: Yemen Policy Center. Tilgjengelig fra <https://carpo-bonn.org/wp-content/uploads/2022/05/YPC-CARPO-Local-Security-Governance-in-Yemen-in-Times-of-War-final.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].
- UCDP, dvs. Uppsala Conflict Data Program (u.å.). *Yemen (North Yemen) 1989-2021*. Uppsala: UCDP. Tilgjengelig fra <https://ucdp.uu.se/country/678> [lastet ned 9. mai 2023].
- UNHCR (2023). *Operational Data Portal - Refugee Situations - Yemen*. Tilgjengelig fra <https://data.unhcr.org/en/country/yem> [lastet ned 12. juni 2023].
- UNSC, dvs. United Nations Security Council (2015, 20. februar). *Letter dated 20 February 2015 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council (S/2015/125)*. New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=S/2015/125&Lang=E> [lastet ned 13. juni 2023].
- UNSC, dvs. United Nations Security Council (2016, 26. januar). *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council (S/2016/73)*. New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/attachments/5471986f-3af3-3575-9d06-9cd963bc1cbd/N1600299.pdf> [lastet ned 13. juni 2023].
- UNSC, dvs. United Nations Security Council (2017, 27. januar). *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council**

(S/2018/193). New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=S/2018/193&Lang=E> [lastet ned 13. juni 2023].

UNSC, dvs. United Nations Security Council (2018, 26. januar). *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council** (S/2018/594). New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=S/2018/594&Lang=E> [lastet ned 13. juni 2023].

UNSC, dvs. United Nations Security Council (2019, 25. januar). *Letter dated 25 January 2019 from the Panel of Experts on Yemen addresses to the President of the Security Council*. New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=S/2019/83&Lang=E> [lastet ned 13. juni 2023].

UNSC, dvs. United Nations Security Council (2020, 27. januar). *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council** (S/2020/326). New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=s/2020/326&Lang=E> [lastet ned 13. juni 2023].

UNSC, dvs. United Nations Security Council (2021, 25. januar). *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council* (S/2021/79). New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=S/2021/79&Lang=E> [lastet ned 13. juni 2023].

UNSC, dvs. United Nations Security Council (2022, 25. januar). *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council* (S/2022/50). New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/415/62/PDF/N2141562.pdf?OpenElement> [lastet ned 13. juni 2023].

UNSC, dvs. United Nations Security Council (2023, 21. februar). *Letter dated 21 February 2023 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council* (S/2023/130). New York: UNSC. Tilgjengelig fra <https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=S/2023/130&Lang=E> [lastet ned 13. juni 2023].

Wong, Edward (2022, 7. juni). U.S. Fails to Assess Civilian Deaths in Yemen War, Internal Report Says. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2022/06/07/us/politics/saudi-yemen-war-us-weapons.html> [lastet ned 13. juni 2023].

Yemen Data Project (u.å.). *Methodology*. Tilgjengelig fra <https://yemendataproject.org/methodology-1.html> [5. mai 2023].

Muntlige kilder

Kilde A (2020). Ansatt i internasjonal organisasjon i Yemen. Videosamtale og e-postkorrespondanse, oktober 2020.

Kilde B (2022). Ansatt i internasjonal organisasjon i Yemen. E-postkorrespondanse, mai 2022.

Yemen Office Network (2020). Den britiske regjeringens Yemen-kontor. E-postkorrespondanse med UK Home Office, november 2020.